

Datum:

Středověk

Středověk je období lidských dějin od rozpadu Západořímské říše r. **476** po přelom 15./16. století. (1492 objevení Ameriky, 1517 počátek náboženské reformace v Evropě)

- v oblasti západní a střední Evropy **vytvářejí první státní útvary**
- dochází k **christianizaci** Evropy
- v hospodářství se uplatňuje **lénní systém**.

Christianizace

= obrácení větší části společnosti (většího množství lidí) ke křesťanskému náboženství k christianizaci docházelo ne vždy mírumilovně, lidé v osidlovaných oblastech tzv. pohané byli ke křesťanství násilně nuceni

- od středověku byl život člověka neodmyslitelně spjat s církví

Středověk

Podle zápisu doplň:

Středověk je období lidských dějin od Západořímské říše r. po přelom století.

(1492 objevení, 1517 počátek náboženské v Evropě)

- v oblasti západní a střední Evropy se
- dochází k Evropy
- v hospodářství se uplatňuje systém.

Christianizace

= je větší části společnosti (většího množství lidí) ke k christianizaci docházelo ne vždy, lidé v osidlovaných oblastech tzv. byli ke křesťanství nuceni

- od středověku byl život člověka neodmyslitelně spjat s

Prohlédni si obrázek o stvoření světa tak, jak jej líčí Bible; zkus podle něj stvoření světa popsat.

.....

.....

.....

.....

.....

Datum:

Středověká společnost

Středověká společnost tvořila křesťanskou jednotu.

Nepokřtění byli vyřazeni ze společnosti.

Toto společenství „**božího lidu**“ bylo rozděleno do tří skupin:

1. panovník + šlechta
2. duchovenstvo
3. prostý lid (poddaní)

Šlechta

Tj. urození, nejvýše je panovník

= císař, král, kníže, vévoda, hrabě (liší se podle země).

Církev a duchovenstvo

Církev vedla k víře, že jejich panovníka a pána si vyvolil Bůh, proto jsou povinni se jim podřídit, Církev samotná je prostředníkem mezi Bohem a člověkem.

Panovník na oplátku církvi věnoval pozemky, majetek a ukládá povinnost poddaným platit **desátek** = církevní daň.

Duchovní byli ve středověku jediní vzdělaní lidé.

Působnost církve: šíří křesťanství a vykonává náboženské obřady
korunovace a posvěcování panovníků
stavby kostelů, klášterů (z darů)
rozvoj vzdělanosti a umění

Církevní organizace:

římskokatolická – působnost v jižní, střední a západní Evropě

územní dělení – arcidiecéze, diecéze, farnosti

papež, kardinál, arcibiskup, biskup, kněz (farář)

uzavřená křesťanská společenstva: mužský klášter – opat, mnich
ženský klášter – abatyše, jeptiška

Nejstarší klášter založil v r **529 Benedikt z Nursie v Monte Cassinu**

„*Ora et labora*“ – *Modli se a pracuj* (Rajhrad)

Lid

svobodný – poddaní (platí daně, vojenská povinnost)

nesvobodný- nevolníci (jsou majetkem svého pána)

Středověká společnost

Podle zápisu doplň:

Středověká společnost tvořila jednotu.

Nepokřtění byli ze společnosti.

Toto společenství „**božeho lidu**“ bylo rozděleno do tří skupin:

1.
2.
3.(poddaní)

Šlechta

Tj. nejvýše je panovník

= císař, král, kníže, vévoda, hrabě (liší se podle země).

Církev a duchovenstvo

Církev vedla k víře, že jejich a si vyvolil Bůh, proto jsou povinni se jim podřít.

Církev samotná je prostředníkem mezi a člověkem.

Panovník na oplátku církvi věnoval, a ukládá povinnost poddaným platit

..... = církevní daň.

Duchovní byli ve středověku jediní lidé.

Působnost církve

.....

.....

.....

Církevní organizace:

římskokatolická – působnost v jižní, střední a západní

územní dělení –,,

.....,,,

uzavřená křesťanská společenstva : mužský klášter –,

ženský klášter –,

Nejstarší klášter založil v r **529 Benedikt z Nursie v M..... C.....**

„*Ora et labora*“ – *Modli se a pracuj* (.....)

Lid

svobodný – (platí daně, vojenská povinnost)

nesvobodný- (jsou majetkem svého pána)

Datum:

Hospodářství ve středověku

Lenní systém

léno – feudum

vztah výše postaveného lenního pána k jemu podanému leníku

tj. panovníka ke své šlechtě, pána (šlechtice) ke svým poddaným.

Panovník svěřuje svým poddaným za věrnost v boji pozemky, úřady – vzniká **šlechta**.

Šlechta pak pronajímá tyto pozemky svým poddaným (prostému lidu) za část úrody, pracovní a brannou povinnost.

Hospodářství v raném středověku

- spojení zemědělské a řemeslné výroby (specializace řemesel na hradištích)
- panovník vlastní veškerou půdu, uděluje ji v léno šlechtě i církvi

(nejprve léno pouze doživotní až v pozdější době se stává dědičným)

- půdu obdělávají poddaní (nájem od šlechty i církve), **platí daň a desátek**

Daň – - z vyprodukované zemědělské výroby

- z prodaných výrobků

Desátek – desátý díl úrody, nebo tržby z prodeje výrobků

Trhy: pravidelné (1x týdně)

mimořádné (výroční)

Platidlo: - směna za výrobek

- šátečky

- stříbrné denáry (u nás za Boleslava I.)

Dálkový obchod: luxusní zboží (u nás přes Prahu, Olomouc, Brno, Znojmo)

Osídlení u nás v raném středověku:

povodí Labe, Ohře, Vltavy. Sázavy, Moravy, okolí Olomouce

Hospodářství ve středověku

Podle zápisu doplň:

Lenní systém

léno –

vztah postaveného lenního pána k jemu podanému

(panovníka ke své, pána (šlechtice) ke svým

Panovník svěřuje svým poddaným za věrnost vi pozemky, úřady – vzniká

Šlechta pak tyto pozemky svým (prostému lidu) za část úrody,

..... a povinnost.

Hospodářství v raném středověku

- spojení zemědělské a řemeslné výroby (specializace na hradištích)
- panovník vlastní půdu, uděluje ji v lénoi

Franská říše

1. hodina, podle zápisu doplň:

Západořímská říše zanikla r., kdy v době stěhování národů podlehl náporu

a kmenů (Vizigóti, Ostrogóti, Vandalové....)

Její nástupem v západní části Evropy se stala říše. Ve východní části Evropy zůstává říše.

Kmeny Franků se usídlily na dolním toku řeky a postupně svou oblast působení

Merovejci

Chlodvík

4..... – králem všech

498/9 – přijímá

- po jeho smrti panovnická moc postupně upadala, k moci se dostávají

Karlovci

Majordomus v bitvách u *Tours* a r. zastavil postup z Pyrenejského poloostrova.

Posledního merovejského krále sesadil jeho syn Pipinem nastupuje dynastie

Datum:

2. hodina

Karel Veliký (768 – 814)

syn Pipina Krátkého

- **800** korunovace na císaře
- největší rozmach země území dnešní Francie, Německa, Rakouska, Alpy až po Itálii
- královská koruna dědičná
- církevní stát = křesťanství
- vzdělanost – klášterní školy
 - skriptoria (opisují se knihy, vyhotovují listiny)
 - stavebnictví po vzoru Říma (rotundy, baziliky, lázně)
 - jazyk vzdělanců je latina

- střídal svá sídla, nejraději měl Cáchy

- země rozdělena na **hrabství** + 2 **marky** (Španělská a Východní)

karolínská renesance = snaha Karla Velikého napodobit kulturu starověkého Říma

Karel Veliký (768 – 814)

2. hodina, podle zápisu doplň:

syn

- roku..... korunovace na císaře

- největší rozmach země:,,, Alpy až po
 - královská koruna
 - církevní stát =
 - vzdělanost – školy
 - (opisují se knihy, vyhotovují listiny)
 - stavebnictví po vzoru (....., baziliky,)
 - jazyk vzdělanců
 - střídal svá sídla, nejraději měl
 - země rozdělena na + 2 marky (..... a)
- = snaha Karla Velikého napodobit kulturu starověkého Říma

Datum:

3. hodina

Rozpad Francké říše

Po smrti Karla Velikého nastal boj mezi syny o trůn.

Nastupuje syn **Ludvík**.

Ten r. **843 smlouvou ve VERDUNU** dělí říši mezi své potomky:

- Západofrancká – *Karel II. Holý* = dnešní. Francie
- Východofrancká – *Ludvík Pobožný* zv. Němec (dn. RAK)
- Středofrancká – *Lothar* (pruh od Severního moře po IT)

Západofrancká a Středofrancká vytvořila Svatou říši římskou = volné spolenectví západoevropských a středoevropských zemí v čele s císařem římským.

Rozpad Francké říše

3. hodina, podle zápisu doplň:

Po smrti Karla Velikého nastal mezi syny o

Nastupuje syn

Ten r. **smlouvou ve** dělí říši mezi své potomky:

- Západofrancká – = dnešní. Francie
- Východofrancká – zv. Němec (dn. RAK)
- Středofrancká – (pruh od Severního moře po IT)

Západofrancká a Středofrancká vytvořila

= volné spolenectví západoevropských a středoevropských zemí v čele s

V učebnici si prohlédni obě mapky:

- v modrém pruhu rozdělení Francké říše mezi Karla, Ludvíka a Lothara
- v textu následně vytvoření
 - západofrancké = Francie
 - východofrancké = Svatá říše římská

Datum:

Svatá říše římská

- dědictví Ludvíka Němce a Lothara, musí odrážet útoky Maďarů, kteří útočí z východu
- Posledním Karlovcem byl **Ludvík Dítě**: v r. 910 byl Maďary poražen
911 umírá – vymírá ve východní části rod Karlovců
Celá oblast je rozdělena na malá knížectví neschopná samostatně se ubránit útokům Maďarů (Bavorsko, Švábsko, Sasko, Durynsko, Braniborsko)

OTTONCI

Jindřich Ptáčník (919 – 936)

- pocházel ze Saska
- roku 919 byl zvolen králem, tímto aktem vzniká celek Svata říše římská

Otta I. (936 – 973)

syn Jindřicha Ptáčníka

- poráží Maďary na Lechu r. 955 (pomáhá i český kníže Boleslav I.)
- korunovace císařem (962)
- útočí na Polabské Slované

Nástupci: Ota II. 973 – 983

Ota III. 995 – 1002

- boje o moc oslabovaly říši

Svatá říše římská

Podle zápisu doplň:

- dědictví a , musí odrážet útoky, kteří útočí z východu.

Posledním Karlovcem byl **Dítě** : v roce byl Maďary poražen

911 umírá – vymírá ve východní části rod

Celá oblast je rozdělena na malá neschopná samostatně se ubránit útokům Maďarů
(.....o, Švábsko,, Durynsko,,)

OTTONCI

Jindřich Ptáčník (919 – 936)

pocházel ze

roku..... byl zvolen králem, tímto aktem vzniká celek

Otta I. (936 – 973)

syn Jindřicha Ptáčníka

- - poráží Maďary na roku (pomáhá i český kníže Boleslav I.)
- korunovace (962)
- útočí na Polabské

Nástupci: 973 – 983

..... 995 – 1002

- boje o moc říši

Datum:

Boj o moc mezi císařem a papežem

1. tzv. boj o *investituru* tj. právo „investovat“ korunovat, ale i sesazovat císaře

- papež císaři vybírá úředníky z řad duchovních
- proti tomu je císař Jindřich IV. = otevřený střet

Jindřichu IV. pomáhá *Vratislav II.* = 1085 dostává doživotní titul krále českého (mitra)

2. tzv. boj o **nástupnictví** na trůn římského císaře

- Fridricha Barbarossu 1155 nechtěla uznat severoitalská města císařem
- - pomáhá český kníže *Vladislav II.* = 1158 *doživotní titul* krále českého

- po smrti Fridricha Barbarossy opět spory o císaře (Ota IV., nebo Filip Švábský)
- český kníže *Přemysl Otakar I.* pomáhá Filipu Švábskému = 1198 dědičné držení titulu českého krále

Boj o moc mezi císařem a papežem

Podle zápisu doplň:

1. tzv. boj o *investituru* tj. právo „investovat“, ale i císaře

- papež císaři vybírá z řad duchovních
- proti tomu je císař IV. = otevřený střet

Jindřichu IV. pomáhá *II.* = roku dostává doživotní titul krále českého

2. tzv. boj o na trůn římského císaře

- Fridricha Barbarossu 1155 nechtěla uznat města císařem
- pomáhá český kníže *II.* = roku *doživotní titul* krále českého

- po smrti Fridricha Barbarossy opět spory o císaře (Ota IV., nebo Filip Švábský)
 - český kníže pomáhá Filipu Švábskému
- = roku titul českého krále do držení

Datum:

Francie v 10. století

Dědictví Karla Holého

- po jeho smrti se až do konce 10. století střídali u moci panovníci z rodu **Karlovců a Robertovců** (Robertovci patřili k vysoké pařížské šlechtě)

- Francie byla pod neustálým tlakem nájezdů *Normanů (Vikingů)*.

Karel Prost'áček je r. 911 poráží

uděluje jim však v léno část severního pobřeží dnešní *Normandie* (tím si z nich udělá vazaly – léníky)

R. **987** vymřeli Karlovcí (Ludvík V.)

- novým panovníkem zvolen **Hugo Kapet zvaný Plášťík**

- Kapetovci vládli až do roku 1789.

Francie v 10. století

Podle zápisu doplň:

- dědictví

- po jeho smrti se až do konce století střídali u moci panovníci z rodu a (Robertovci patřili k vysoké pařížské šlechtě)

- Francie byla pod neustálým tlakem nájezdů (*Vikingů*).

Karel Prost'áček je roku poráží

uděluje jim však v léno část severního pobřeží dnešní (tím si z nich udělá vazaly – léníky)

R. vymřeli Karlovcí (Ludvík V.)

- novým panovníkem zvolen zvaný Plášťík

- Kapetovci vládli až do roku 1789

Datum:

Anglie

Kmeny Anglů, Sasů a Jutů si podrobily původní keltské obyvatelstvo.
Od 8. století musí odrážet útoky Normanů – Vikingů ze Skandinávie.

Alfréd Veliký (871 - 900)

sjednocuje kmeny v boji proti Vikingům
878 poráží Normany z Dánska
systém strážních lodí a strážních hradišť
přijato křesťanství
první zákoník

Vilém Dobyvatel

normanský vévoda
r. **1066** využil rozporů o nástupnictví v Anglii a v bitvě u **Hastingsu**
poráží Angličany
nechává se korunovat králem
zabavuje veškerou půdu a znovu ji přiděluje v léno šlechtickým rodům

Anglie

Podle zápisu doplň:

Kmeny, Sasů a si podrobily původní obyvatelstvo.
Od století musí odrážet útoky – Vikingů ze Skandinávie.

Alfréd Veliký (871 - 900)

sjednocuje kmeny v boji proti

roku poráží Normany z Dánska
systém strážních a strážních

přijato

první

Vilém Dobyvatel

..... vévoda
roku využil rozporů o v Anglii a v bitvě u

poráží Angličany
nechává se korunovat

zabavuje veškerou znovu ji přiděluje v šlechtickým rodům

Datum:

Byzanc

Vznikla rozpadem římské říše v r. 395

- rozvinuté řemeslo, obchod, zemědělství
- křesťanství (řeckokatolické)
- vzdoruje nájezdům Hunů, Peršanů, Germánů, Slovanů, Arabů, Turků
- velká města Konstantinopol, Soluň, Korint, Alexandrie

Justinián I. (517 - 565)

- největší rozmach říše
 - vymýtil zbytky pohanství
 - první občanský zákoník (Codex juris civilis)
 - posílena pozice císaře, který je: - hlavou státu
- hlavní věroučnou osobou = *patriarcha*
- památky doby Justiniánovy: chrám Boží moudrosti v Konstantinopoli; mozaikové výzdoby paláců a chrámů

1054 rozpad církve na římskokatolickou (Řím, papež)

řeckokatolickou tj. *pravoslavnou* (Konstantinopol, patriarcha)

Byzantská říše se rozpadla až r. **1453**, kdy Turci dobyli Konstantinopol.

Byzanc

Podle zápisu doplň:

Vznikla rozpadem říše v roku

- rozvinuté, obchod,
- křesťanství (.....)
- vzdoruje nájezdům,, Germánů,, Arabů,
- velká města,, Korint, Alexandrie

Justinián I. (517 - 565)

- největší říše
 - vymýtil zbytky
 - první zákoník (Codex juris civilis)
 - posílena pozice císaře, který je - státu
- hlavní věroučnou osobou =
- památky doby Justiniánovy: chrám v Konstantinopoli mozaikové výzdoby paláců a chrámů

roku rozpad církve na římskokatolickou (.....,)

řeckokatolickou tj. (.....)

Byzantská říše se rozpadla až roku, kdy dobyli Konstantinopol.

- V učebnici si pozorně prohlédni mapku – pozoruj útoky na Byzanc, výboje Justiniána, pozoruj rozsah říše v době největší slávy.

Datum:

Arabové

Arabský poloostrov

- kočovné pastevecké kmeny, dálkový obchod mezi Evropou a Asií
- obchodní oázy MEKKA, MEDINA
- časté lidové bouře proti vládcům
- zklidnit a sjednotit lid se podařilo v 7. století Mohamedovi (Muhammad) pomocí nového náboženství s vírou v jednoho boha Alláha = ISLÁM (spojení prvků židovského a křesťanského náboženství)
- 622 Mohamed utíká před svými nepřáteli z Mekky do Mediny = počátek arabského kalendáře

Arabové

Podle zápisu doplň:

..... poloostrov

- kočovné kmeny, dálkový obchod mezi a Asií
- obchodní oázy,
- časté lidové bouře proti
- zklidnit a sjednotit lid se podařilo v století (Muhammad) pomocí nového s vírou v jednoho boha Alláha = (spojení prvků židovského a křesťanského náboženství)
- roku Mohamed utíká před svými nepřáteli z Mekky do Mediny = počátek arabského

Prohlédni mapku v učebnici, pozoruj největší územní rozsah říše a najdi města Mekka a Medina

Datum:

Arabská říše – kalif Omar

Omar (634 - 644)

kalif, skutečný zakladatel Arabské říše

- dal sepsat knihu arabského náboženství **Korán** (Mohamedovy výroky)
- zavedl nový kalendář rok 1. = rok 662
- největší územní i hospodářský rozmach říše
- podporoval kulturu a vzdělanost:

jazyk - arabština, perština

písemné památky na kůžích a holích, knihovny, školy

matematika, filozofie, zeměpis, fyzika, lékařství, astronomie

mešita - palác i kostel

minaret - vysoká věž

Ibrahim Ibn Jákob - obchodník, sepisoval záznamy ze svých cest, poznámky o krajině i lidech,

zmínka o Praze

Arabská říše – kalif Omar

Podle zápisu doplň:

Omar (634 - 644)

....., skutečný zakladatel říše

- dal sepsat knihu arabského náboženství (Mohamedovy výroky)
- zavedl nový kalendář rok 1. = rok
- největšíi rozmach říše
- podporoval kulturu a vzdělanost:

jazyk -,

písemné památky na a, knihovny, školy

....., filozofie,,, astronomie

..... - palác i kostel

minaret -

Ibrahim Ibn - obchodník, sepisoval záznamy ze svých cest, poznámky o krajině i lidech, zmínka o

V učebnici na mapce srovnaj velikost Arabské říše k Byzanci a Francké říši

Datum:

Turci

V 10. století pronikají z asijského východu na území Arabské říše.

V 11. století ovládli Malou Asii, dobyli Jeruzalém (-posvátné místo křesťanů)

1095 - I. křížová výprava proti Turkům v Palestině

1453 dobyli Byzanc - Konstantinopol

Turci

Podle zápisu doplň:

V století pronikají z asijského východu na území říše

V století ovládli Malou Asii, dobyli (-posvátné místo křesťanů)

1095 - I. výprava proti Turkům v

1453 dobyli - Konstantinopol

Datum:

Křížové výpravy

V letech 1095 – 1272 – 8 křížových výprav.

Vyhlašuje: papež

Cílem: a) šíření křesťanství

b) dobytí a ochrana hrobu Krista v Palestině

Účastníkům bylo slíbeno: odpuštění všech hříchů
zisk z výpravy

Zpočátku byly výpravy úspěšné (v r. 1099 vzniklo Jeruzalémské království).

Ve 13. století však Turci získávají všechna území zpět.

Na ochranu dobytých území byly zakládány křížácké rytířské řády.

Řády i doprovázely poutníky do Jeruzaléma, staraly se o jejich bezpečnost, poskytovaly zdravotní péči.

Rytířské řády: Johanité

Templáři - spojují se v 16. stol. na ostrově Malta a vytvářejí řád Maltézských rytířů

Němečtí rytíři - po skončení výprav se usazují ve Východním Prusku

1. křížová výprava

1095 - 1099 – proti Turkům na ochranu Kristova hrobu v Jeruzalémě
(dobyť Jeruzalém, Jeruzalémské království)

2. křížová výprava

1147 – 1149 - účastní se jí i český kníže Vladislav II.

3. křížová výprava

1189 – 1193 – účastní se i ang. král Richard Lví srdce

r. 1212 - křížová výprava dětí, téměř všichni ještě před příchodem do Itálie - zemřeli (umrzli, hladem)

Křížové výpravy

Podle zápisu doplň:

V letech 1095 – 1272 – křížových výprav.

Vyhlašuje:

Cílem: a) šíření

b) dobytí a ochrana hrobu v

Účastníkům bylo slíbeno:

.....

Zpočátku byly výpravy (v r. 1099 vzniklo Jeruzalémské království).

Ve století však Turci získávají

Na byly zakládány křížácké rytířské řády.

Řády i, staraly se o jejich bezpečnost, poskytovaly zdravotní péči.

Rytířské řády:

..... spojují se v 16. stol. na ostrově Malta a vytváření: řád Maltézských rytířů
..... po skončení výprav se usazují ve Východním Prusku.

1. křížová výprava

..... - 1099 – proti Turkům na ochranu Kristova hrobu v Jeruzalémě
(dobyť Jeruzalém, Jeruzalémské království)

2. křížová výprava

..... – 1149 - účastní se jí i český kníže

3. křížová výprava

..... – 1193 – účastní se i ang. král Lví srdce

r. 1212 – křížová výprava z Francie, téměř všichni ještě před příchodem do Itálie zemřeli
(umrzli, hladem)

Datum:

Normané

- germánské kmeny sídlící na území dnešního Dánska, Norska, Švédska
- rodová společnost
- drsné klimatické podmínky jsou nevhodné pro zemědělství, proto jsou nuceni k loupeživým výpravám = období 8. – 11. stol.

Vikingové

- družina normanských bojovníků, pronikali hluboko do vnitrozemí, Francie, až do Středozemního moře, Anglie, Německa, na území Islandu, Grónska, Severní Ameriky

Varjagové

- pronikají přes území Ruska až do Byzance a k Černému moři

Od 9. století začala na území Dánska, Norska a Švédska vznikat křesťanská království.

Normané

Podle zápisu doplň:

- kmeny sídlící na území dnešního,,
- rodová společnost
- drsné podmínky jsou nevhodné pro, proto jsou nuceni k výpravám = období – 11. stol.

Vikingové

- družina normanských, pronikali hluboko do vnitrozemí Francie až do moře,, Německa, na území, Grónska, Severní

Varjagové

- pronikají přes území až do Byzance a k moři

Od století začala na území Dánska, Norska a Švédska vznikat království.

V učebnici si prohlédni mapku a pozoruj, na kterém území žili dánští, norští a švédští Vikingové a odkud a kam Vikingové podnikali své loupeživé výpravy

Datum:

Kyjevská Rus

Mezi řekami Volha, Dněpr a Dvina sídlí kmeny ANTŮ.

Hradiště na obchodních cestách mezi černomořskou a pobaltskou oblastí.

Největší hradiště: Novgorod – sever
Kyjev - jih

Od 9. století pronikají do těchto oblastí **Varjagové**.

V Novgorodě se ujímá vlády Varjag RURIK.

Kníže Oleg r. **882** připojil k Novgorodu i Kyjev = KYJEVSKÁ RUS.

vládnoucí rod: Rurikovci

kníže VLADIMÍR - rozšiřuje území
- přijímá z Byzance křesťanství (pravoslaví)

v roce 1125 se Kyjevská Rus rozpadá na malá knížectví.

Společnost

- orientace na Byzanc (kultura, křesťanství, obchod)

Rozdělení obyvatel:

bojaři: pozemková šlechta

nevolníci: prosté obyvatelstvo, zemědělci, řemeslníci – jsou závislí na bojarech

Kultura: Nestorův letopis, byliny

Ruská pravda – zákoník z přelomu 11./12. stol.

Kyjevská Rus

Podle zápisu doplň:

Mezi řekami, a sídlí kmeny

Hradiště na obchodních cestách mezi černomořskou a oblastí.

Největší hradiště: Novgorod –

Kyjev -

Od 9. století pronikají do těchto oblastí

V Novgorodě se ujímá vlády Varjag
Kníže roku **882** připojil k Novgorodu i Kyjev = RUS.
vládnoucí rod:

kníže VLADIMÍR - rozšiřuje
- přijímá z Byzance (pravoslaví)

v roce 1125 se Kyjevská Rus rozpadá na knížectví.

Společnost
- orientace na (kultura, křesťanství, obchod)

Rozdělení obyvatel:
..... : pozemková šlechta
nevolníci: prosté obyvatelstvo, zemědělci, řemeslníci –

Kultura: Nestorův letopis, byliny
Ruská pravda – z přelomu 11./12. stol.

Datum:

Počátek polského státu

Slovanské kmeny na území dnešního Polska vytvořily dvě významná knížectví:
VISLANÉ – okolo Krakova (v područí Velké Moravy)
POLANÉ – okolo Hnězda

Sjednocení: 10. století Polané, rod Piastovců (pověst o Piastovi)
- vládnoucí rod Piastovci

Měšek I. (- 992)
- první doložený polský kníže
- přijetí křesťanství z Čech 966
- manželka Doubravka, dcera Boleslava I.

Boleslav Chrabrý (992 – 1025)
- syn Měška a Doubravky
- rozšiřuje území Polska
- arcibiskupství v Hnězdně od roku 1000
- korunovace králem roku 1025

Počátek polského státu

Podle zápisu doplň:

Slovanské kmeny na území dnešního Polska vytvořily významná knížectví:

VISLANÉ – okolo (v područí Velké Moravy)

..... – okolo Hnězdna

- Sjednocení : století Polané, rod (pověst o Piastovi)
- vládnoucí rod

Měšek I. (..... - 992)

- první polský kníže
- přijetí křesťanství z 966
- manželka, dcera Boleslava I.

Boleslav Chrabrý (992 – 1025)

- syn Měška a Doubravky
- území Polska
- arcibiskupství v od roku
- korunovace králem roku

Prohlédni si obrázek rekonstrukce Hnězdna a vyhledej:

- způsob ochrany města před nepřáteli
- sídlo polského knížete, chrám, příbytky řemeslníků a obchodníků, příbytky chudiny
- z jakého materiálu se stavěly paláce a chrámy a z jakého příbytky prostého lidu

Datum:

Sámův kmenový svaz

- r. **623** se postavil do čela slovanských kmenů, které bojovaly proti Avarům franský kupec **Sámo**
- poté zde vytváří slovanský kmenový svaz

= první státní útvar v českém prostředí - **trval 35 let** (624 – 659)

- poráží Franskou říši r. **631 u Wogastisburku**

= připojuje si i část Moravy a Slovenska

- centrum jeho státu se dodnes nepodařilo lokalizovat
- proti Avarům se spojuje s Franskou říší
- po jeho smrti se stát rozpadá

Sámův kmenový svaz

Podle zápisu doplň:

- roku se postavil do čela slovanských kmenů, které bojovaly proti Avarům franský kupec
 - poté zde vytváří slovanský kmenový svaz
- = v českém prostředí - trval let (624 – 659)
- poráží říší roku 631 u
- = připojuje si i část Moravy a Slovenska
- centrum jeho státu se lokalizovat
 - proti Avarům se spojuje s říší
 - po jeho smrti se stát

Další úkoly:

.....

Datum:

Velkomoravská říše

1. hodina

Morava:

- nejúrodnější oblasti kolem toku řek Morava a Dyje
- vyspělé zemědělství, řemeslo i obchod
- vzniká síť opevněných hradišť (sídel knížat, centra řemesel a obchodu)
- dochází ke vzájemnému soupeření a sjednocování knížecích sídel v jeden centralizovaný stát
- první doložený moravský kníže je MOJMÍR

Sjednocení: 830 – 833 kníže Mojmir vyhání z Nitry knížete Pribinu
závislost na Franské říši

Území: západní Slovensko, Morava, Českomoravská vrchovina

Centra: Slovensko – Nitra, Děvín

Morava - Mikulčice, Staré Město, Pohansko, Uherské Hradiště

Čechy – Levý Hradec, Budeč

Velkomoravská říše

1. hodina, podle zápisu doplň:

Morava:

- nejúrodnější oblasti kolem toku řek a
- zemědělství, řemeslo i obchod
- vzniká síť opevněných (sídel knížat, centra a)
- dochází ke vzájemnému soupeření a knížecích sídel v jeden centralizovaný
- první doložený moravský kníže je

Sjednocení: 830 – kníže Mojmir vyhání z knížete
závislost na Franské říši

Území: západní, Morava, vrchovina

Centra: Slovensko –, Děvín

Morava -,,,

Čechy – Levý, Budeč

Datum:

Velkomoravská říše

2. hodina

Rostislav:

- dosazen 846 (Ludvíkem Němcem)
- vyhrocují se vztahy s Fancou říší
- 863 žádá o vyslání slovanské křesťanské mise nejprve z Říma pak z Konstantinopole
- 864 přicházejí Konstantin a Metoděj

(budují církevní organizaci, šíří vzdělanost, staroslověnština, hlaholice)

- křesťanství šíří ve STAROSLOVĚNŠTINĚ, jazyce srozumitelném obyvatelům Moravy, který si vytvořili, před příchodem na Moravu (podle makedonského nářečí)

- staroslověnské bohoslužebné texty píše HLAHOLICÍ
- 872 Metoděj křtí českého knížete Břetislava a jeho ženu Ludmilu
- 885 Metoděj umírá, jeho žáci jsou vyhnáni
- na Moravu se vrací latinské bohoslužby

Velkomoravská říše

2. hodina, podle zápisu doplň:

Rostislav

- dosazen (Ludvíkem Němcem)
- vyhrocují se vztahy s
- roku 863 žádá o vyslání slovanské křesťanské mise nejprve z Říma
- pak z

- roku přicházejí a (budují církevní organizaci, šíří vzdělanost, staroslověnština, hlaholice
- křesťanství šíří ve jazyce srozumitelném obyvatelům Moravy,
- který si vytvořili, před příchodem na Moravu (podle makedonského nářečí) staroslověnské bohoslužebné texty píší
- roku 872 křtí českého knížete a jeho ženu Ludmilu
- roku.....Metoděj
- jeho žáci jsou.....
- na Moravu se vrací bohoslužby

Datum:

Velkomoravská říše

3. hodina, podle zápisu doplň:

Svatopluk:

- podrobuje se Franské říši, (platí tribut)
- rozšiřuje svůj vliv téměř k hranicím Polska a k Šumavě
- (pod jeho vlivem je i vznikající české knížectví)

Mojmír II.: 906/907 – poražen Maďary, říše zaniká

Společnost Velké Moravy:

hradiště: centrum řemesla, obchodu, církve, sídlo knížete a družiny, opevněná

řemeslo: zprac. železa, zprac. dřeva, tkalcovství, soukenictví, šperkařství, hrnčířství

zemědělství: vyspělé, orba jednoduchými pluhy s železnou radlicí, hnojení

obchod: směnný, dálkový

kníže: volen z nejurozenějších

rytířstvo: skupina bojovníků

šlechta: pozemková, urození

svobodní: řemeslníci, zemědělci, obchodníci

otroci: váleční zajatci, nesvobodní

právo: moc knížete ovlivňovala rada stařešinů

krevní msta, boží soudy, obyčejové právo

kultura: souvisí s šířením křesťanství – rotundy, baziliky v románském slohu

písemné památky ve staroslověnštině: PROGLAS – Metodějova předmluva k evangeliím

PANONSKÉ LEGENDY – Život svatého Cyrila, Život svatého Metoděje

Velkomoravská říše

3. hodina, podle zápisu doplň:

Svatopluk:

- podrobuje se říši, (platí tribut)
- rozšiřuje svůj vliv téměř k hranicím a k
- (pod jeho vlivem je i vznikající knížectví)

Mojmír II. :/..... – poražen Maďary, říše

Společnost Velké Moravy:

.....: centrum řemesla, obchodu, církve, sídlo knížete a družiny, opevněná

řemeslo: zprac....., zprac....., soukenictví, šperkařství,

.....: vyspělé, orba jednoduchými pluhy s železnou radlicí, hnojení

obchod:....., dálkový

kníže: volen z

rytířstvo: skupina

.....: pozemková, urození

svobodní:,,

.....: váleční zajatci, nesvobodní

právo: moc knížete ovlivňovala rada.....

..... msta, boží, právo

kultura: souvisí s šířením – rotundy, baziliky v slohu

písemné památky ve PROGLAS – Metodějova předmluva k

PANONSKÉ LEGENDY – Život svatého, Život svatého

Datum:

Čechy v době knížecí 9. – 12. století

1. hodina

- největší kmeny na území Čech:

Doudlebové, Charvati, Zličané, Lučané, Litoměřici, Čechové

- první zmínka: z r. **845** se 14 českých knížat nechalo pokřtít na dvoře Ludvíka Pobožného
- sjednocení: vychází z kmene **Čechů, rod Přemyslovců** (původ o bájného Přemysla Oráče)

Pověsti o příchodu Slovanů:

- můžeme čerpat z Kosmovy Kroniky české, která vznikla ve 12. století
- po zmatení jazyků v Babyloně se kmeny Slovanů dávají na pochod západním směrem
- kmen Čechů přichází do české kotliny pod vedením praotce Čecha (Říp)
- k jeho potomkům patřil i vojvoda Krok a jeho tři dcery Kazi, Teta, Libuše

každá z nich se vyznačovala jinou schopností

- nejmladší Libuše (nejmoudřejší) si vybrala za manžela oráče Přemysla = původ panovnického rodu

Čechy v době knížecí 9. – 12. století

1. hodina, podle zápisu doplň:

- největší kmeny na území Čech:

Doudlebové,, Zličané,, Litoměřici,

- první zmínka: roku se 14 českých knížat nechalo na dvoře Ludvíka Pobožného
- sjednocení: vychází z kmene, **rod** (původ o bájném Přemysla Oráče)

Pověsti o příchodu Slovanů:

- můžeme čerpat z Kroniky české, která vznikla ve století
- po zmatení jazyků v Babyloně se kmeny dávají na pochod směrem
- kmen přichází do pod vedením praotce (Říp)
- k jeho potomkům patřil i vojvoda a jeho tři dcery K....., T....., L.....

každá z nich se vyznačovala jinou schopností

- nejmladší (nejmoudřejší) si vybrala za manžela oráče = původ rodu

Pomocí vyhledavače na internetu nebo v knize A. Jiráka Staré pověsti české zjisti, jakými schopnostmi byly obdařeny Krokovy dcery: Kazi.....

Teta.....

Libuše.....

Datum:

Čechy v době knížecí 9. – 12. století

2. hodina

Bořivoj (- 894)

- první doložený kníže
- přenesl sídlo z Levého Hradce na ostroh nad Vltavou, (pozdější Hrad)
- 872 přijat křest od Metoděje
- manželka Ludmila (15. 9. 921 zavražděna)
- synové Spytihněv, Vratislav I.

Václav (svatý) (922 – 935 podle legendy 929)

- syn Vratislava a Drahomíry, vnuk Bořivoje
- značně vzdělaný
- neuspěl v boji s Jindřichem Ptáčníkem (platí tribut)
- založil kostel sv. Víta
- jeho prosaský postoj se setkal s odporem české šlechty
- 28. 9. 935 (929) byl ve Staré Boleslavi zavražděn, snad na pokyn bratra Boleslava

Čechy v době knížecí 9. – 12. století

2. hodina, podle zápisu doplň:

Bořivoj (- 894)

- doložený kníže
- přenesl sídlo z Hradce na ostroh nad Vltavou, (pozdější)
- roku přijat křest od Metoděje
- manželka (15. 9. 921 zavražděna)
- synové Spytihněv, Vratislav I.

Václav (svatý) (922 – 935 podle legendy 929)

- syn Vratislava I. a Drahomíry, vnuk
- značně
- neuspěl v boji s Ptáčníkem (platí
- založil kostel sv.
- jeho prosaský postoj se setkal s české šlechty
- (929) byl ve zavražděn, snad na pokyn bratra Boleslava

Zjistí, jaké město se dnes rozkládá na místě, kde bylo Bořivojovo sídlo Levý Hradec

Datum:

Čechy v době knížecí 9. – 12. století

3. hodina

Boleslav I. (935 – 972)

- syn Vratislava, bratr Václava, vnuk Bořivoje
- nechává zavraždit svého bratra Václava
- roku 955 pomáhá Otovi I. v bitvě na Lechu proti Maďarům
- odmítá platit tribut Východofrancké říši
- vybírá daně
- nechává razit stříbrné denáry
- buduje síť pohraničních hradů
- spojení s Polskem (sestra Doubravka manželka Měška I.)

Boleslav II. (972 - 999) zvaný Pobožný

- syn Boleslava I.
- 973 založeno biskupství v Praze, 1. biskup Dětmar
- 995 vyvražděn rod Slavníkovců (východní Čechy, Libice)
- 2. biskup Vojtěch (Slavníkovec) 23. 4. 997 zavražděn při cestě do Pruska, pohřben v Hnězdně
- synové Boleslav III, Jaromír, Oldřich

Čechy v době knížecí 9. – 12. století

3. hodina, podle zápisu doplň:

Boleoslav I. (935 – 972)

- syn Vratislava, Václava, vnuk Bořivoje
- nechává svého bratra Václava
- roku pomáhá Otovi I. v bitvě na proti
- odmítá platit tribut
- vybírá
- nechává razit stříbrné
- buduje síť pohraničních
- spojení s (..... Doubravka manželka Měška I.)

Boleslav II. (972 - 999) zvaný

- syn Boleslava I.
- roku založeno biskupství v Praze, 1. biskup
- roku 995 vyvražděn rod (východní Čechy, Libice)
- 2. biskup (Slavíkovec) 23. 4. zavražděn při cestě do Pruska, pohřben v
- synové Boleslav III, Jaromír, Oldřich

V učebnici najdi území, které ovládali Přemyslovci za vlády Boleslava II.

Najdi sídlo druhého největšího českého rodu Slavíkovců na Libici.

Čechy v době knížecí 9. – 12. století

4. hodina

Oldřich (1012 – 1035)

- třetí syn Boleslava II.
- manželka Božena (neurozeného původu)
- 1019 získává zpět Moravu (byla pod vlivem Polska), od této doby je nedílnou součástí českého státu

Břetislav (1035 – 1055)

- syn Oldřicha
- -1039 tažení do Polska, získává Slezsko a ostatky sv. Vojtěcha
- 1039 Břetislavovy dekrety = první český zákoník podle křesťanských zásad
- 1054 Stařešinský zákon tzv. Seniorát = upravuje nástupnictví na knížecí stolec, nastupuje nejstarší Přemyslovec, ostatní dostávají úděly na Moravě

tj. Znojmo, Olomouc, Brno, případně vedlejší úděly v Čechách tj. Žatecko, Plzeňsko, Hradecko

Čechy v době knížecí 9. – 12. století

4. hodina, podle zápisu doplň:

Oldřich (1012 – 1035)

- třetí syn
- manželka Božena (..... původu)
- roku získává zpět (byla pod vlivem Polska)
- od této doby nedílnou součástí státu

Břetislav (1035 – 1055)

- syn
 - roku 1039 tažení do Polska, získává a ostatky sv.
 - roku Břetislavovy dekrety = první český podle křesťanských zásad
 - roku 1054 tzv. Seniorát = upravuje na knížecí stolec
- nastupuje nejstarší žijící, ostatní dostávají na Moravě
tj., případně vedlejší údíly v Čechách tj. Žatecko, Plzeňsko, Hradecko

Najdi rodokmen prvních Přemyslovců a zjisti:

- jak se jmenovali synové Boleslava II.
- kolikátým knížetem byl Břetislav I.

Datum:

Čechy v době knížecí 9. – 12. století

5. hodina

Vratislav II. (1061 – 1092)

- druhý syn Břetislava
- roku 1063 založil biskupství v Olomouci 1. biskup Jan
- roku 1085 doživotní titul krále za pomoc císaři Jindřichu IV. proti papeži

Vladislav II. (1140 – 1172)

- syn Vladislava I., vnuk Vratislava II.
- účast na II. křížové výpravě
- 1158 královský titul na pomoc císaři Friedrichovi I. Barbarossovi v boji proti italským městům
- manželka Judita (první kamenný most přes Vltavu)

Čechy v době knížecí 9. – 12. století

5. hodina, podle zápisu doplň:

Vratislav II. (1061 – 1092)

- druhý syn
- roku 1063 založil biskupství v 1. biskup Jan

- roku doživotní titul krále za pomoc císařiIV. protii

Vladislav II. (1140 – 1172)

- syn Vladislava I., Vratislava II.
- účast na II.
- roku královský titul za císaři Friedrichovi I. Barbarossovi v boji proti městům
- manželka (první kamenný most přes)

Podle mapy českého knížectví doplň:

sídelní město knížete

biskupství byla v

moravské úděly

Zjistí, jak se jmenovali synové Vladislava

I.

Datum:

Kultura raného středověku

1. hodina

Nositelem středověké kultury byla církev krédo: Memento mori! – Pamatuj na smrt!

V Evropě vznikly tři základní kulturní okruhy, každý z nich se vyvíjel izolovaně:

ZÁPADOEVROPSKÝ - patřila k němu oblast bývalé říše západořímské včetně Čech, Polska a Maďarska

BYZANTSKÝ – patřila k němu oblast říše východořímské – Byzanc a Kyjevská Rus

PYRENEJSKÝ – byl ovlivněn islámem

Architektura

ROMÁNSKÝ SLOH

- nositelem je církev
- **vzor v římské kultuře** = románský sloh 11. - 12. stol.
- kamenné mohutné zdi, rovný dřevěný strop, později kamenné klenby (nízké)
- sloupy (jednoduché i zdobené)
- okna úzká, malá, oblouk, jednoduchá, sdružená
- portály = vstupy jsou zdobené reliéfy, rostlinné i geometrické ornamenty
- omítky – zvenku bez, uvnitř zdobené freskami a nástěnnými malbami

Staví se především: - kostely, hrady, kláštery

- ve městech i kamenné domy, většinou však dřevěné

- na venkově polozemnice

typy kostelů: rotundy (kulatý půdorys) Říp, Znojmo, Starý Plzeňec

baziliky (jednodílné až pětídílné) Třebíč, Vyšehrad,

- hrady kamenné nejstarší: Přimda, Pražský hrad, Cheb
- v roce byl dokončen 1172 nejstarší kamenný most přes Vltavu – Juditin v Praze

Výtvarné umění

výzdoba chrámů – sochy svatých, reliéfy s výjevy z Bible, ornamenty, fresky i nástěnné malby s výjevy z Bible
výzdoba knih – iluminacemi = ozdobně napsáno první písmeno kapitoly nebo stránky + doplnění textu vhodným obrázkem

Kultura raného středověku

1. hodina, podle zápisu doplň:

Nositelem středověké kultury byla, krédo: Memento mori! –

V Evropě vznikly základní kulturní okruhy, každý z nich se vyvíjel izolovaně:

ZÁPADOEVROPSKÝ – patřila k němu oblast bývalé říše včetně Čech, Polska a Maďarska

BYZANTSKÝ – patřila k němu oblast říše – Byzanc a

PYRENEJSKÝ – byl ovlivněn

Architektura

..... SLOH

- **vzor v římské kultuře** = románský sloh - 12. stol.
- mohutné zdi, rovný strop, později kamenné (nízké)
- sloupy (jednoduché i zdobené)
- okna, malá,, jednoduchá, sdružená
- = vstupy jsou zdobené reliéfy, rostlinné i geometrické ornamenty
- omítky – zvenku, uvnitř zdobené a nástěnnými malbami

Staví se především: -,, kláštery

- ve městech i domy, většinou však

- na venkově

typy kostelů : (..... půdorys) Říp, Znojmo, Starý Plzenec

..... (jednolodní až pětিলodní) Třebíč, Vyšehrad,

- hrady kamenné nejstarší:, Pražský hrad, Cheb
- v roce byl dokončen 1172 nejstarší kamenný most přes Vltavu – v

Výtvarné umění

výzdoba chrámů – svatých, s výjevy z Bible,

..... i nástěnné malby s výjevy z

výzdoba knih – = ozdobně napsáno první písmeno kapitoly nebo stránky + doplnění

..... vhodným obrázkem

Kultura raného středověku

2. hodina

Vzdělanost

- nositelem vzdělanosti ve středověku byla církev
- školy se provozovaly jen na královských dvorech, v kláštorech a při biskupstvích
- vyučovalo se latinsky, školy byly určeny chlapcům a mužům

BISKUPSKÉ – ve městech, výchova kněží, často z nich vznikaly univerzity

KLÁŠTERNÍ – na venkově, výchova kněží, mnichů (do skriptorií), výchova šlechtických dívek v ženských kláštorech

Literatura

- písmo národní
- jazyk: latina (církev, úřady), čeština (běžná mluva)

PÍSAŘSKÉ DÍLNY = skriptoria: při kláštorech, opisovaly se zde knihy

(kniha se nejprve svázala, opatřila vazbou, až pak se do ní opisovaly texty a iluminovaly)

ILUMINÁTORSKÉ DÍLNY: hotová kniha se opatřila iluminacemi

LITERÁRNÍ PAMÁTKY: legendy, letopisy, kroniky, breviáře

Hudba

- od 11. století se používá notová osnova a noty
- církevní - chorály – jednohlas
- polyfonie – vícehlas
- světská – lidové písně, milostné písně
- hudební nástroje: dechové, drnkací, dudy bubínky

Mnišské řády

Benediktinský = sv. Jiří Pražský Hrad, Rajhrad

Cisterciánský = Sedlec u Kouřimi

Premonstrátský = Strahov v Praze

Johanité = Praha (rytířský řád)

Kultura raného středověku

2. hodina, podle zápisu doplň:

Vzdělanost

- nositelem vzdělanosti ve středověku byla
- školy se provozovaly jen na královských, v..... a při
- vyučovalo se, školy byly určeny a mužům

BISKUPSKÉ – ve, výchova kněží, často z nich vznikaly univerzity

KLÁŠTERNÍ – na, výchova kněží, mnichů (do skriptorií), výchova šlechtických..... v ženských klášterech

Literatura

- písmo národní

- jazyk: (církve, úřady), čeština (.....)

PÍSAŘSKÉ DÍLNY = : při klášterech, opisovaly se zde

(kniha se nejprve svázala, opatřila vazbou, až pak se do ní opisovaly texty a iluminovaly)

ILUMINÁTOŘSKÉ DÍLNY: hotová kniha se opatřila

LITERÁRNÍ PAMÁTKY:,,

Hudba

- od 11. století se používá notová a

- Církevní - – jednohlas

- polyfonie –

- Světská – lidové písně, milostné písně

- hudební nástroje: dechové, drnkací, dudy bubínky

Mnišské řády

Benediktinský = sv. Jiří Pražský Hrad,

..... = Sedlec u Kouřimi

Premonstrátský = Strahov v Praze

.....= Praha (rytířský řád)

Datum:

Středověká kolonizace

1. hodina

Vesnice

Osídlené území podél řek se během 11. století zalidnilo = **vnitřní kolonizace**.

Na počátku 12. století se osidlovaly výše položené zalesněné oblasti tzv. **německá kolonizace**.

Území Českého království bylo osídleno jednak vlastními obyvateli
jednak lidmi z okolních - převážně německých zemí.

Způsob kolonizace:

1. Lokátor našel, vyměřil území, přidělil díly kolonistům (nájemní smlouvy).

2. Kolonisté vykáceli les, připravili půdu k orbě, založili vesnici.

3. Samotný "velký" přesun obyvatelstva.

- poddaní podléhali své *vrchnosti* (tj. vlastníku půdy)

- odváděli daň za užívání půdy v penězích, potravinách, robotě - 2x ročně po stanovenou lhůtu (tj. asi 20 let, vesnice osvobozené od daní = LHOTY)

pak vzniká tzv. dědičné držení tj. **grunt**.

Změny v zemědělství:

- trojpolní hospodaření (ozim, jař, úhor)
- chomout
- zvětšují se domy, vznikají hospodářská stavení,
- silnice, náves, kovárna, krčma, kostel, mlýn
- v čele obce stojí rychtář, jako zástupce vrchnosti

Středověká kolonizace

1. hodina, podle zápisu doplň:

Vesnice

Osídlené území podél řek ses během století zalidnilo = vnitřní

Na počátku století se osidlovaly položené zalesněné oblasti tzv. kolonizace.

Území Českého království bylo osídleno jednak obyvateli

jednak lidmi z okolních - převážně zemí.

Způsob kolonizace:

1. Lokátor, vyměřil území, díly kolonistům (nájemní smlouvy).

2. Kolonisté les, připravili půdu k, založilii.

3. Samotný "velký" obyvatelstva.

- poddaní podléhali své (tj. vlastníku půdy)

- odváděli za užívání půdy v, potravinách, - 2x ročně po stanovenou lhůtu (tj. asi 20 let, vesnice osvobozené od daní =)

pak vzniká tzv. dědičné držení tj.

Změny v zemědělství:

- hospodaření (....., jař,)

- chomout

- zvětšují se domy, vznikají stavení

- silnice,,, krčma, kostel,

- v čele obce stojí, jako zástupce

Datum:

Středověká kolonizace

2. hodina

Města

středisko obchodu, řemesla

města vznikala: **zvětšením** na místech tržišť, hradišť, v podhradí, brody,

křižovatky cest (Praha, Brno)

na **zeleném drnu** nově budovaná města (Polička, Plzeň)

Podle toho, komu náležely pozemky, na kterém město leželo, rozeznáváme města:

královská: zakládá panovník

poddanská = vrchnostenská: zakládá vrchnost nebo klášter

Založení města:

1. Lokátor z pověření krále nebo šlechty vyměří pozemky
2. Stavba města podle plánu

Nově vzniklá města mají obvykle: čtvercové náměstí, hradby, brány, kostel, věž, kupecké domy, radnici, šatlavu)

Městské symboly: pečeť, znak, truhla na písemnosti, věžní zvon

Obyvatelé měst

- jsou osobně svobodni
- neplnoprávní jsou tovaryši, učni, sloužící, tuláci
- chod města řídí: purkmistr + konšelé (voleni měšťany)

rychtář (zástupce krále nebo vrchnosti)

Zvláštní postavení mají Židé: nesmí vlastnit půdu, vykonávat běžná povolání, byla jim vyhrazena část města (ghetto)

Středověká kolonizace

2. hodina, podle zápisu doplň:

Města

středisko obchodu, řemesla

města vznikala: na místech tržišť, hradišť, v podhradí, brody, křižovatky cest (Praha, Brno)
na..... nově budovaná města (Polička, Plzeň)

Podle toho, komu náležely pozemky, na kterém město leželo, rozeznáváme města

královská: zakládá

poddanská = vrchnostenská: zakládá nebo

Založení města:

1. Lokátor z pověření krále nebo šlechty pozemky
2. Stavba města podle.....

Nově vzniklá města mají obvykle: čtvercové náměstí,, brány,, věž, domy, radnici,

Městské symboly: pečeť,, truhla na písemnosti,

Obyvatelé měst

- jsou svobodni
- jsou tovaryši, učni, sloužící, tuláci
- chod města řídí:..... + konšelé (voleni měšťany)

rychtář (zástupce nebo

Zvláštní postavení mají Židé: nesmí vlastnit, vykonávat běžná povolání, byla jim vyhrazena část města (.....)

Středověká kolonizace

3. hodina

Městská práva

- právo trhové (pořádat trhy)
- právo várečné (vařit pivo)
- právo mílové (v okolí 1 míle cca 9 km se nesměl zdržovat cizí řemeslník)
- právo hrdelní (tresty smrti)
- právo hradeb (ochrana města)

Typy měst

královská - patřící králi + všechna horní měst

věnná - patřící královnám

poddanská - patřící šlechtě a klášterům (vrchnostenská)

Horní města: města, ve kterých se těžilo stříbro, zlato, razily se mince
Jihlava, Kutná Hora, Stříbro...

Nejstarší města u nás: (do r. 1250)

Čechy: Staré Město (Praha), Hradec (Králové), Litoměřice, Most, Stříbro, Lohet

Morava: Uničov, Bruntál, Opava, Znojmo, Jilemnice, Hodonín, Jihlava, Brno

Cechy

- příslušníci jednoho řemesla se sdružovali v **cechy**
- cech dbal na kvalitu výroby
- hlídal ceny
- dohlížel na mistrovské zkoušky

Středověká kolonizace

3. hodina, podle zápisu doplň:

Městská práva

1. právo (pořádat trhy)
2. právo (vařit pivo)
3. právo (v okolí 1 míle cca 9 km se nesměl zdržovat cizí řemeslník)
4. právo (tresty smrti)
5. právo (ochrana města)

Typy měst

..... - patřící králi + všechna horní měst

věnná - patřící

..... - patřící šlechtě a klášterům (vrchnostenská)

Horní města: města, ve kterých se těžilo, zlato, razily se

Jihlava,, Stříbro...

Nejstarší města u nás: (do r. 1250)

Čechy: Staré Město (Praha), Hradec (Králové), Litoměřice, Most, Stříbro, Loket

Morava: Uničov, Bruntál, Opava, Znojmo, Jilemnice, Hodonín, Jihlava, Brno

Cechy

- příslušníci jednoho řemesla se sdružovali v
- cech dbal na kvalitu
- hlídal
- dohlížel na mistrovské

Datum:

Francie a Anglie v 11. - 13. století

Podle zápisu doplň:

Francie

- vládnoucí rod Kapetovci
- od 10. do počátku 13. století ovládali králové pouze území okolo Paříže, zbytek šlechta, církve a anglický král
- Filip IV. Sličný:

v r. 1302 poprvé svolává **generální stavy** (šlechtický, církevní, třetí)

hospodářsky sjednotil zemi

dostává se do sporu s papežem = zvolen nový vzdoropapež se sídlem v Avignonu

tj. babylónské zajetí papežů 1309 - 1378

- 1328 vymírá **rod Kapetovců**, nastupuje vedlejší větev rod **Valoa**.

Anglie

- vládnoucí rod Plantagentů /plantažentů/
- Richard Lví Srdce - účast ve III. křížové výpravě (zajat)
- Jan Bezzemek, bratr Richarda

ztratil většinu území ve FR

je přinucen vydat **Velkou listinu svobod** (oslabena královská moc)

Parlament: sněmovna lordů (vysoká šlechta a duchovenstvo)

dolní sněmovna (nižší šlechta a města)

Francie a Anglie v 11. - 13. století

Francie

- vládnoucí rod
- od 10. do počátku 13. století ovládali králové pouze území okolo, zbytek, a
- Filip Sličný:

v r. 13..... poprvé svolává **stavy** (.....,,)

..... sjednotil zemi
dostává se do sporu s = zvolen nový vzdoropapež se sídlem v
tj. babylónské zajetí papežů 1309 - 1378
- 13..... vymírá **rod**, nastupuje vedlejší větev rod

Anglie

- vládnoucí rod/
- Lví Srdce - účast ve křížové výpravě (zajat)
- Jan, bratr Richarda
ztratil většinu území ve
je přinucen vydat(oslabena královská moc)
Parlament: sněmovna (vysoká šlechta a duchovenstvo)
..... sněmovna (nižší šlechta a města)

Datum:

Stoletá válka 1337 - 1453

- vedena mezi FR a Anglií
- po vymření Kapetovců, nastupuje rod Valoa
- s nárokem se přihlásil i anglický král Eduard III. (matka z rodu Kapetovců)
- válka vedena ve třech etapách se střídavými úspěchy, morové epidemie
- zpočátku má úspěch Anglie
- **1346** bitva u Kresčaku, porážka FR, (na straně FR bojuje Jan Lucemburský)
- **1415** největší porážka FR u Azincourtu /azenkúru/, dobytá Paříž
- **1429** selské bouře ve FR

do čela vojska se staví **Jana z Arku**, zvedla morálku vojáků a FR začala vítězit

v r. 1430 ji Angličané zajali a r. 1431 upálili

- válka končí vítězstvím FR, vyhnáním anglických vojsk a uzavřením míru v Calais 1453 /kalé/
- Francie se stále evropskou velmocí

Válka růží 1455 – 1485

- občanská válka v Anglii po stoleté válce
- boj o moc mezi rody: Lancastrerů - sever, červená růže
Yorků - jih, bílá růže
- oba rody se téměř vyvraždily
- vítězem Lancaster - Jindřich VII. Tudor, za manželku si vzal Alžbětu z Yorku

Stoletá válka 1337 – 1453

Podle zápisu doplň:

- vedena mezi a
- po Kapetovců, nastupuje rod

- s nárokem se přihlásil i král Eduard III. (matka z rodu Kapetovců)
 - válka vedena ve etapách se úspěchy, epidemie
 - zpočátku má úspěch
 - **13.....** bitva u, porážka (na straně FR bojuje Jan
 - **1415** největší porážka u/, dobytá Paříž
 - **14.....** selské bouře ve FR, do čela vojska se staví z, zvedla morálku vojáků a FR začala vítězit
- v r. 1430 ji Angličané zajali a r. 1431 jako čarodějnicí upálili
- válka končí vítězstvím, vyhnáním anglických vojsk a uzavřením míru v roku
 - Francie se stále velmocí

Válka růží 1455 – 1485

- občanská válka v Anglii po
 - boj o moc mezi rody: Lancastrerů -, růže
 - - jih, růže
 - oba rody se téměř vyvraždily
 - vítězem Lancaster - VII.
- za manželku si vzal Alžbětu z

Datum:

Papežské schizma

- v letech 1309 - 1378 sídlil papež v Avignonu (francouzský král jej zde násilím držel)
 - roku 1378 byl zvolen nový papež v Římě = církev měla dva papeže
- to vedlo k mocenským bojům mezi evropskými panovníky
panovníci podporovali právě toho papeže, který byl pro ně výhodný
(korunovace císaře, papežské výnosy, vybírání desátků...)

V tomto období začali vstupovat první kritici církve, upozorňují na:

- odklon církve od učení Bible
 - na nepřiměřené bohatství církve (přepychový život církevních hodnostářů)
 - na neřestný život vysokých církevních hodnostářů...
- 1409 církevní koncil v Pize sesadil oba papeže a zvolil nového = tři papežové
 - situaci vyřešil až císař Zikmund Lucemburský:
- svolal do Kostnice r. 1414 církevní koncil
donutil všechny papeže odstoupit a nechal zvolit nového papeže se sídlem v Římě (Martin V.)

Papežské schizma

Podle zápisu doplň:

- v letech 1309 - 1378 sídlil papež v (francouzský král jej zde držel)
- roku byl zvolen nový papež v = církev měla papeže

to vedlo k mocenským bojům mezi

panovníci podporovali právě toho papeže, který byl pro ně výhodný

(papež rozhodoval o, o výši desátků, vydával papežské výnosy)

V tomto období začali vstupovat první, upozorňovali na:

1.
2.
3. na neřestný život vysokých církevních hodnostářů, ...
 - roku církevní koncil v Pize sesadil oba papeže a zvolil nového = papežové
 - situaci vyřešil až císař Lucemburský:

svolal r. 1414 do Kostnice

donutil všechny papeže a nechal zvolit papeže se sídlem v

Vyhledej následující pojmy a doplň jejich význam:

DESÁTEK.....

KONCIL.....

ODPUSTEK.....

POKÁNÍ.....

Datum:

Rusko 13. - poč. 15. stol.

KNÍŽECTVÍ NOVGORODSKÉ

- **Alelxiandr Něvský** ve 13. stol. bojoval proti: Mongolům (Tarům), Švédům, řádu Německých rytířů
- Zlatá horda – stát (chanát), který vytvořil vládce Mongolů Čingischán v ruské stepi
- až do poloviny 15. století platili Zlaté hordě vysoké poplatky
- 1240 bitva na řece Něvě - porážka Švédů
- 1242 bitva na Čudském jezeře proti řádu Německých rytířů

KNÍŽECTVÍ MOSKEVSKÉ

- kníže **Dmitrij Donský** (Moskva)

poráží poprvé r. 1380 Mongoly v bitvě na Kulikovském poli

- **Ivan III.** (1462 – 1505) definitivně poráží *Zlatou hordu* a sjednotil Rus

r. 1472 se prohlašuje carem = MOSKEVSKÉ VELKOKNÍŽECTVÍ

Rusko 13. - poč. 15. stol.

Podle zápisu doplň:

KNÍŽECTVÍ NOVGORODSKÉ

- *Něvský* ve 13. stol. bojoval proti:
1. 2. 3.
- Zlatá horda je
- až do poloviny 15. století platili Zlaté hordě vysoké
- 1240 bitva na řece porážka Švédů
- 1242 bitva na Čudském jezeře proti řádu

KNÍŽECTVÍ MOSKEVSKÉ

- kníže *Dmitrij Donský* (Moskva)
roku poprvé poráží Tatary v bitvě na
- *Ivan III.* Definitivně Zlatou hordu a Rus
r. 1472 se prohlašuje = velkoknížectví

- Vyhledej následující pojmy a doplň jejich význam:

CAR.....

CHÁN.....

CHANÁT

Datum:

Polsko a Litva

- roku 1370 vymřel vládnoucí rod Piastovců (země se rozdělila na menší knížectví)
- sever země tj. pobřeží zabral řád Německých rytířů
- 1386 se polským králem stal litevský kníže **Kazimír IV. z rodu Jagellonců**
při křtu přijal jméno Vladislav, (manželka Hedvika)
= vzniká POLSKO-LITEVSKÁ UNIE
- křesťanství v Litvě násilím šířil řád Německých rytířů, ale i křížové výpravy evropských panovníků (Přemysl Otakar II. zde zakládá město **Královec** dn. Kaliningrad, bojovali zde i Jan Lucemburský se synem Karlem IV.)
- **1410 Vladislav** poráží řád Německých rytířů v bitvě u **Grunwaldu** (Jan Žižka)

Polsko a Litva

Podle zápisu doplň:

- roku vymřel v Polsku vládnoucí rod (země se rozdělila na menší knížectví)
- sever země tj. pobřeží zabral řád
- 1386 se polským králem stal litevský kníže Kazimír IV. z rodu
- při křtu přijal jméno (manželka Hedvika)
= vzniká

- v Litvě šířil řád Německých rytířů, ale i křížové výpravy evropských panovníků

(např. zde zakládá město Královec dn. Kaliningrad, bojovali zde i se synem Karlem IV.)

- roku 1410 král poráží řád Německých rytířů v bitvě u Jan Žižka)

Vyhledej a odpověz:

- a) na pobřeží kterého moře sídlil Řád německých rytířů.....
- b) jaké moře tvořilo jižní hranici Polsko-Litevské unie.....
- c) která tři velká města Polsko-Litevské unie jsou vyznačena na mapě:

Datum:

Osmanská říše, vznik španělského království

Osmanská říše

ve 13. století Turci vstupují na evropskou půdu.

- 1389 porazili Srby na Kosově poli
- 1453 dobyli Cařihrad = rozpad říše Východořímské
- 1526 po bitvě u Moháče pronikli do středu Evropy
- 1529 byli odraženi od Vídně, obsadili však část Uher (dn. Maďarsko)
- kromě části Evropy ovládli i severní Afriku

Španělské království

- r. 711 byl Pyrenejský poloostrov přes Afriku obsazen Araby, zakládají zde roku 929 Cordóbský kalifát
- pouze na severu se udržela křesťanská knížectví **Kastilie a Aragon**
- od poloviny 11. století začal boj katolíků za znovuzískání španělského území tzv. reconquista
- 1085 byl křesťany vztyčen kříž v Toledu
- boj vyvrcholil po sňatku Ferdinanda Aragonského s Isabelou Kastilskou (1469)
- obě knížectví se spojila
- 1492 padla Granada a bylo dokončeno sjednocení (po 563 letech)
- r. 1516 nastoupil na španělský trůn Karel I. Habsburský

Osmanská říše, vznik španělského království

Podle zápisu doplň:

Osmanská říše

ve 13. století vstupují na evropskou půdu.....

- 1389 porazili Srby na Kosově poli
- roku dobyli Cařihrad = rozpad říše Východořímské
- roku 1526 po bitvě pronikli do středu
- roku byli odraženi od Vídně, obsadili však část (dn. Maďarsko)

- kromě části Evropy ovládli i

Španělské království

- roku byl Pyrenejský poloostrov přes Afriku obsazen
zakládají zde roku 929
- pouze na severu se udržela křesťanská knížectví **Kastilie a Aragon**
- od poloviny 11. století začal boj za znovuzískání španělského území tzv.
.....
- 1085 byl křesťany vztyčen kříž v
- boj vyvrcholil po sňatku s roku 1469 obě
knížectví se spojila
- rok padla Granada a bylo dokončeno sjednocení Španělska (po 563 letech)
- r. 1516 nastoupil na španělský trůn

Vyhledej pojem reconquista – nauč se ho vyslovit a napiš jeho význam

.....

Zámořské objevy

1. hodina

Příčina: ve 13. století Turecko ohrožovalo evropský obchod s Orientem
hledají se nové cesty do Indie

Předpoklad úspěchu: trojstěžňové karavely, kormidlo
dokonalejší kompas

palné zbraně, děla

Portugalsko

- východní směr okolo Afriky
- počátkem 15. století král Jindřich Plavec se plavil podél pobřeží Afriky (dováží zlato, otroky)

Bartolomeo Dias

- z Lisabonu podél Afriky
- r. 1487 dosáhl nejnižší cíp mys Dobrá naděje

Vasco de Gama

- zmapoval východní pobřeží Afriky
- r. 1498 přistál v přístavu Kalikat v západní Indii

Bartolomeo Dias

Vasco de Gama

Zámořské objevy

1. hodina, podle zápisu doplň:

Příčina: ve 13. století Turecko ohrožovalo evropský obchod s Orientem
hledají se nové cesty do

Předpoklad úspěchu:

1., kormidlo
2. dokonalejší
3.zbraně, děla

Portugalsko

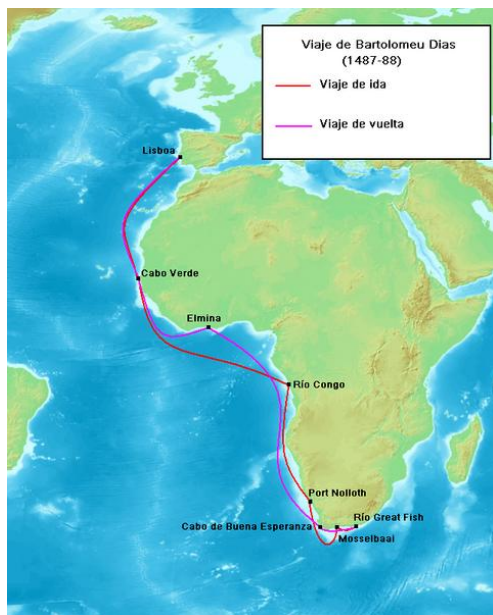
- směr okolo Afriky
- počátkem 15. století král Jindřich Plavec se plavil podél pobřeží Afriky (dováží zlato, otroky)

Bartolomeo Dias

- Z
- r. 1487 dosáhl nejnižnější cíp mys

Vasco de Gama

- zmapoval východní pobřeží Afriky
- r 1498 přistál v přístavu V

Bartolomeo Dias

Vasco de Gama

Obtáhni si tužkou na mapách: Cestu B. Diase z Lisabonu k mysu Dobrá naděje a zpět
Cestu V. de Gamy do Kalkatu (Clicut) a zpět

Datum:

Zámořské objevy

2. hodina

Španělsko

- západní směr, (přesvědčení, že Země je kulatá)

Kryštof Kolumbus

- uskutečnil celkem 4 plavby
- první 1492 - 1493, 3 lodě Santa Maria, Nina, Pinta

doplul do Karibského moře na Bahamské ostrovy

domníval se však, že doplul do Indie, proto obyvatele nazval Indiány

Amerigo Vespucci

- jako první rozeznal v dnešní Americe nový kontinent
- 1498/9 doplul k pobřeží Brazílie
- po něm Nový svět později dostává název Amerika

Fernaa de Magalhaes

- 1519 - 1522 obeplul zeměkouli

plul západním směrem podél pobřeží Jižní Ameriky, přes Tichý oceán, Indonésii, Indický oceán podél Afriky zpět do Španělska

Zámořské objevy

2. hodina, podle zápisu doplň:

Španělsko

..... směr, (přesvědčení, že Země je kulatá)

Kryštof Kolumbus

- uskutečnil celkem plavby
- první v letech až

Lodě nenazývaly, a

doplul do na Bahamské ostrovy

domníval se však, že doplul, proto obyvatele nazval Indiány

Amerigo Vespucci

- jako první rozeznal v dnešní Americe kontinent
- 1498/9 doplul k pobřeží Brazílie
- po něm Nový svět později dostává název

Fernaa de Magalhaes

- 1519 – 1522

Datum:

Čechy v době knížecí 9. – 12. století – připomenutí učiva

první zmínka: z r. 845 se 14 českých knížat nechalo pokřtít na dvoře Ludvíka Pobožného

Bořivoj (- 894)

- první doložený kníže
- 872 přijat křest od Metoděje

Václav (svatý) (922 – 935 podle legendy 929)

- založil kostel sv. Víta
- setkal se s odporem české šlechty 28. 9. 935 (929) byl ve Staré Boleslavi zavražděn

Boleoslav I. (935 – 972)

- bratr Václava
- 955 pomáhá Otovi I. v bitvě na Lechu proti Maďarům
- stříbrné denáry

Boleslav II. (972 - 999) zvaný Pobožný

- 973 založeno biskupství v Praze, 1. biskup Dětmar
- 995 vyvražděn rod Slavníkovců (východní Čechy, Libice)

Oldřich (1012 – 1035)

- 1019 získává zpět Moravu (byla pod vlivem Polska)

Břetislav (1035 – 1055)

- 1039 tažení do Polska, získává Slezsko a ostatky sv. Vojtěcha
- 1039 Břetislavovy dekrety = první český zákoník podle křesťanských zásad
- 1054 Stařešinský zákon tzv. Seniorát = upravuje nástupnictví na knížecí stolec

Vratislav II. (1061 – 1092)

- druhý syn Břetislava
- 1063 založil biskupství v Olomouci 1. biskup Jan
- 1085 doživotní titul krále za pomoc císaři Jindřichu IV. proti papeži

Vladislav II. (1140 – 1172)

- účast na II. křížové výpravě
- 1158 královský titul na pomoc císaři Friedrichovi I. Barbarossovi

Čechy v době knížecí 9. – 12. století – připomenutí učiva

Podle zápisu doplň:

první zmínka: roku..... se 14 českých knížat nechalo na dvoře Ludvíka Pobožného

Bořivoj (- 894)

- doložený kníže
- 872 přijat křest od

Václav (svatý) (922 – 935 podle legendy 929)

- založil kostel
- setkal se s odporem české šlechty (929) byl ve Staré Boleslavi

Boleoslav I. (935 – 972)

- bratr Václava
- 955 pomáhá Otovi I. v bitvě na řece proti
- stříbrné

Boleslav II. (972 - 999) zvaný Pobožný

- založeno v Praze, 1. biskup
- 995 vyvražděn rod (východní Čechy, Libice)

Oldřich (1012 – 1035)

- 1019 získává zpět (byla pod vlivem Polska)

Břetislav (1035 – 1055)

- 1039 tažení do Polska, získává a ostatky sv. Vojtěcha
- 1039 Břetislavovy dekrety = podle křesťanských zásad
- 1054 Stařešinský zákon tzv. Seniorát =

Vratislav II. (1061 – 1092)

- druhý syn Břetislava
- 1063 založil biskupství v 1. biskup Jan
- doživotní titul krále za pomoc císaři Jindřichu IV. proti papeži

Vladislav II. (1140 – 1172)

- účast na II.
- královský titul na pomoc císaři Friedrichovi I. Barbarossovi

Datum:

Poslední Přemyslovci

Na přelomu 12./13. století se Čechy dostaly mezi nejvýznamnější evropské státy.

Přemysl Otakar I. 1192 - 1193 kníže

1197 - 1230 král

- čtvrtý syn Vladislava II.
- 1198 získává královský titul (za pomoc Filipu Švábskému k císařskému titulu)
- 1212 zlatá bula sicilská vydává ji císař Fridrich II.

potvrzovala: právo domácí volby panovníka

nedělitelnost Českého království

panovník si sám dosazuje biskupy

- 1216 zásada prvoroznosti (nástupnictví)
- mění český erb: v červeném poli stříbrný lev

moravský erb: v modrém poli červenostříbřitě šachovaná orlice

manželky: Adléta Mišeňská (dcera Oty Braniborského), zapudil ji

Konstancie (dcera uherského krále)

dcery: Anežka = sv. *Anežka Česká* (zakladatelka řádu Klarisek a Křížovníků červené hvězdy, klášter Na Františku)

Markéta = stala se královnou dánskou - Dagmar

Václav I. 1230 - 1253 "Jednooký"

- syn Přemysla Otakara I. a Konstancie
- na trůn nastoupil jako spolukrál otce v 11 letech
- upevňuje pozice království vůči říši (obchod, města, církevní vztahy)
- **1241 přes Moravu postupují Mongolové až do Slezska** = Václav je zatlačuje zpět do Uher
- zakládá 13 královských měst
- manželka: Kunhuta Štaufská (dcera císaře Filipa Švábského)

Poslední Přemyslovci

Podle zápisu doplň:

Na přelomu století se Čechy dostaly mezi nejvýznamnější státy.

Přemysl Otakar I. 1192 - 1193

1197 - 1230

- čtvrtý syn Vladislava II.
- získává královský titul (za pomoc Filipu Švábskému k císařskému titulu)
- 1212 vydává ji císař Fridrich II.

potvrzovala: právo panovníka

nedělitelnost

panovník si sám dosazuje biskupy

- 1216 zásada prvoroznosti (.....)

- mění český erb: v červeném poli
- moravský erb: v modrém poli
- manželky: Adléta Míšeňská (dcera Oty Braniborského), zapudil ji
Konstancie (dcera uherského krále)
- dcery: Anežka = (zakladatelka řádu Klarisek a Křížovníků červené hvězdy,
klášter Na Františku)
- = stala se královnou dánskou – Dagmar

Václav I. 1230 - 1253 "Jednooký"

- syn Přemysla a Konstancie
- na trůn nastoupil jako spolukrál otce v 11 letech
- upevňuje pozice království vůči říši (obchod, města, církevní vztahy)
- **přes Moravu postupují Mongolové až** = Václav je zatlačuje
-
- zakládá královských měst
- manželka: Kunhuta Štaufská (dcera císaře Filipa Švábského)

Datum:

Přemysl Otakar II. 1253 – 1278

„král železný a zlatý“

- druhorozený syn Václava I. a Kunhuty Štaufské
- markrabě moravský (od r. 1248), vévoda rakouský, král český
- sňatkovou, ale i výbojnou politikou spojil v jeden celek tj. v **Království české** tyto země: Čechy, Moravu, Horní a Dolní Rakousy, Štýrsko, Korutany, Kraňsko, Chebsko, Kladsko
- **v bitvě u Kressenbrunu** získal na uherském králi Bělovi IV. přístup k Jaderskému moři
- účastnil se **dvou křížových výprav do Prus proti Řádu německých rytířů (město Královec)**
- zakládá **ZEMSKÉ DESKY**, tj. soupis práva k půdě a majetku
- budoval síť pohraničních hradů, dal založit 25 královských
- nechává založit klášter Zlatá Koruna u Českých Budějovic
- **dvakrát usiloval o získání titulu římského císaře (1255, 1272)**
- osobní nepřítelství s císařem Rudolfem Habsburským jej přivedlo až k válečnému konfliktu, ve kterém jej zradila česká šlechta vedená rodem Vítkovců – **Závišem z Falkensteina**
- **26. srpna 1278** v bitvě u **Suchých Krut tzv. Moravské pole** český král Přemysl Otakar II. podlehl přesile a v boji padl, jeho vojsko se rozuteklo
- císař Rudolf Habsburský obsadil Moravu poručíkem syna Václava (7 let) a správcem Čech do jeho zletilosti se stal Ota Braniborský
- manželky:
Markéta Bábenberská – bez potomků, rozvod
Kunhuta Haličská – matka Václava II.

Datum:

Přemysl Otakar II. 1253 – 1278

Podle zápisu doplň:

- „král a
- druhorozený syn Václava I. a Kunhuty Štaufské
 - markrabě moravský (od r. 1248), vévoda rakouský, král český
 - sňatkovou, ale i výbojnou politikou spojil v jeden celek tj. v **Království české** tyto země:
.....,, Horní a Dolní,,,,
 - v bitvě u Kressenbrunu získal na uherském králi Bělovi IV. přístup k
 - účastnil se dvou výprav do Prus proti (město Královec)
 - zakládá tj. soupis práva k půdě a majetku
 - budoval síť pohraničních hradů, dal založit královských měst
 - nechává založit klášter u Českých Budějovic
 - usiloval o získání titulu římského císaře (1255, 1272)
 - osobní nepřátelství s císařem jej přivedlo až k válečnému konfliktu, ve kterém jej zradila česká šlechta vedená rodem Vítkovců –
26. srpna v bitvě u Suchých Krut tzv. český král Přemysl Otakar II. podlehl přesile a v boji, jeho vojsko se rozuteklo
- císař Rudolf Habsburský obsadil
 - poručíkem syna Václava (7 let) a správcem Čech do jeho zletilosti se stal
 - manželky:

Markéta Bábberská – bez potomků, rozvod

Kunhuta Haličská – matka Václava II.

Prohlédni mapku a najdi v ní: Čechy, - Moravu, - Slezsko, Rakousy, Štýrsko, Korutany, Kraňsko, Moravské pole

Datum:

Václav II., Václav III.

Václav II. 1283 – 1305

král český a polský

syn Přemysla Otakara II. a Kunhuty Haličské

- období let **1278 – 1283** spravuje zemi Ota Braniborský a Václav je pod jeho dohledem (zajetí na hradě Bezdězi, s matkou v Hradci nad Moravicí)
- po nástupu zdokonaluje státní správu (podle západního vzoru Petr z Aspeltu)
- 1300 korunovace **polským králem** (Eliška Rejčka)
- podporoval **hornictví** a rozvoj horních měst, zvláště Kutná Hora
- vydává **horní zákoník**, kterým upravuje poměry v hornictví
- nechává razit stříbrné mince **pražské groše** - ty se stávají pevnou evropskou měnou

manželky: Ghuta (Jitka) Habsburská – dcera císaře Rudolfa Habsburského – 10 dětí
Eliška Rejčka – 1 dítě

Václav III. 1305 – 1306

syn Václava II. a Jitky Habsburské

král **český, polský a uherský**

- 1301 po vymření Arpádovců byl korunován králem uherským jako Ladislav V. (12 let)
- při tažení do Polska (proti Ladislavu Lokietkovi) byl **4. srpna 1306 v Olomouci** zavražděn (17 let)
- Přemyslovci vymřeli v mužské linii tzv. **PO MEČI** (neměl ještě žádné děti)

manželka

Viola Těšínská – stejně stará, narozena v Těšíně, vnučka Přemysla Velkopolského

Václav II., Václav III.

Podle zápisu doplň:

Václav II. 1283 – 1305

král a

syn Přemysla Otakara a Kunhuty Haličské

- období let **1278 – 1283** spravuje zemi a Václav je pod jeho (zajetí na hradě Bezdězi, s matkou v Hradci nad Moravici)
- po nástupu zdokonaluje (podle západního vzoru Petr z Aspeltu)
-korunovace (Eliška Rejčka)
- podporoval a rozvoj horních měst, zvláště
- vydává, kterým upravuje poměry v
- nechává razit stříbrné mince ty se stávají pevnou evropskou měnou

manželky: Ghuta (Jitka) Habsburská – dcera císaře Rudolfa Habsburského – 10 dětí
Eliška Rejčka – 1 dítě

Václav III. 1305 – 1306

syn Václava II. a Jitky Habsburské

král, a

- 1301 po vymření Arpádovců byl korunován králem uherským jako Ladislav V. (12 let)
- při tažení (proti Ladislavu Lokietkovi) byl **4. srpna**
- **v Olomouci** (17 let)
- Přemyslovci vymřeli v mužské linii tzv. (neměl ještě žádné děti)

manželka
Viola Těšínská – stejně stará, narozena v Těšíně, vnučka Přemysla Velkopolského

Prohlédni druhou mapku a najdi v ní země, které patřily Václavu III.: České království, Polské království, Uherské království

Datum:

Nástup Lucemburků

Nástupci Václava III.:

1306

Jindřich Korutanský – manžel **Anny** sestry Václava III.

- nebyl českou šlechtou přijat

1306 - 1307

Rudolf Habsburský – manžel Elišky Rejčky vdovy po Václavu II.

- zemřel

1307 – 1309

Jindřich Korutanský – opět vládne i přes domácí odboj vedený Jindřichem z Lipé

Česká šlechta hledala vhodný panovnický rod. Petr z Aspeltu (kancléř Václava II.) dojednává sňatek princezny Elišky sestry Václava III. se synem císaře Jindřicha VII. Janem Lucemburským. (Svatba 31. 8. 1310 ve Špýru Jan 14, Eliška 18).

Jan Lucemburský 1310 – 1346

„koruna evropského rytířstva“, „král diplomat“, „král cizinec“

- král český a polský
- území rozšiřuje o Chebsko, Lužici, Slezsko
- povznáší prestiž Českého království v zahraničí, často pobýval mimo Čechy
- do Čech přinesl dokonalejší kancelář a zvyky císařského dvora
- nechává razit zlaté florény
- správou země pověřuje Jindřicha z Lipé
- potvrzuje práva české šlechty = pouze usedlí Čechové mohou v ČK získat majetky a úřady
- zemřel za stoleté války v bitvě u Kresčaku (1346)

manželky:

Eliška Přemyslovna

Beatrix Bourbonská

Nástup Lucemburků

Podle zápisu doplň:

Nástupci Václava III.:

1306

Jindřich – manžel **Anny**stry Václava III.

- nebyl českou šlechtou přijat

1306 - 1307

..... Habsburský – manžel Elišky Rejčky po Václavu II.

- zemřel

1307 – 1309

..... – opět vládne i přes domácí odboj vedený Jindřichem z Lipé

Česká šlechta hledala vhodný Petr z Aspeltu (kancléř Václava II.) dojednává sňatek princezny Elišky Václava III. se císaře Jindřicha VII. Janem Lucemburským. (Svatba 31. 8. 1310 ve Špýru Jan 14, Eliška 18).

Jan Lucemburský 1310 – 1346

„koruna evropského“, „král“, „král

- král český a polský
- území rozšiřuje o,,
- povznáší prestiž Českého království v, často pobýval Čechy
- do Čech přinesl dokonalejší kancelář a zvyky císařského dvora
- nechává razit zlaté
- správou země pověřuje
- potvrzuje práva české šlechty = pouze Čechev mohou v ČK získat majetky a úřady
- zemřel za stoleté války v bitvě u (1346)

manželky:

Eliška Přemyslovna

Beatrix Bourbonská

Datum:

Karel IV. 1346 - 1378

- syn Jana Lucemburského a Elišky Přemyslovny
- markrabě moravský (od r. 1333), spoluvladař (od r. 1341)
- ovládá 5 jazyků: FR, IT, NĚM, LAT, ČES
- **1346** po smrti otce korunován českým králem
- král římský (1346), císař římský (1355)
- **1344** povýšení pražského biskupství na **arcibiskupství**
- **1348** - založena Univerzita v Praze
 - Univerzita má 4 fakulty: artistická (filozofie), teologická, právnická, lékařská
 - započato se stavbou Nového Města pražského (360 ha)
 - **Zlatou bulou** upravuje vztah Českého království k Římské říši

Za jeho vlády:

- se Praha stala středem Svaté říše římské
- upevnil a sjednotil správu (řízení) země, oporou mu byla církev
- založil 35 klášterů, sbíral relikvie,
- nechal postavit hrad Karlštejn (jako místo pro úschovu římských korunovačních klenot)
- staví chrám sv. Víta
- na místě starého Juditina mostu nechává stavět most nový kamenný (Karlův most)
- hladová zeď na Petříně - práce pro chudinu
- nejznámější stavební mistři: Matyáš z Arrasu, Petr Parléř

země Koruny české ze jeho vlády:

Čechy, Morava, Slezsko, Horní a Dolní Lužice, Braniborsko, Horní Falc, Lucembursko

manželky:

Blanka z Valoa

Anna Falcká

Anna Svidnická (syn Václav)

Alžběta (Eliška) Pomořanská (syn Zikmund)

Karel IV. 1346 - 1378

Podle zápisu doplň:

- syn a Elišky Přemyslovny
- markrabě..... (od r. 1333), spoluvladař (od r. 1341)
- ovládá 5: FR,, NĚM,,

- po smrti otce korunován českým králem
- král římský (1346), římský (1355)
- **1344** povýšení pražského biskupství na
- **1348** - založena v Praze
 - Univerzita má fakulty: artistická (filozofie), teologická, právnická, lékařská
 - započato se stavbou Nového (360 ha)
 - **Zlatou bulou** upravuje vztah Českého království k Římské říši

Za jeho vlády:

- se Praha stala středem Svaté říše římské
- upevnil a sjednotil správu (řízení) země, oporou mu byla církev
- založil 35 klášterů, sbíral relikvie,
- nechal postavit hrad Karlštejn (jako místo pro úschovu římských korunovačních klenot)
- staví chrám sv. Víta
- na místě starého Juditina mostu nechává stavět most nový kamenný (Karlův most)
- hladová zeď na Petříně - práce pro chudinu
- nejznámější stavební mistři: Matyáš z Arrasu, Petr Parléř

země Koruny české ze jeho vlády:

Čechy,,, Horní a Dolní,, Horní Falc, Lucembursko

manželky:

..... z Valoa

..... Falcká

..... Svidnická (syn Václav)

..... (Eliška) Pomořanská (syn Zikmund)

Datum:

Václav IV. 1378 - 1419

syn Anny Svidnické a Karla IV.

má ve znaku ledňáčka

král český (korunován ve dvou letech 1363), král římský (1376), zřekl se titulu císaře z podnětu říšské šlechty zbaven titulu římského krále

- má spory s vysokou šlechtou i církví
 - **smrt Jana z Pomuku** (1393)
 - vzdělaný, sympatizoval s reformátory církve

 - 1380 morová epidemie, umírá 15% obyvatelstva
 - za jeho vlády začíná společenská krize v ČK
 - **18. 1. 1409** vydává **Kutnohorský dekret**, jímž se upravuje počet hlasů na Univerzitě v poměru 3:1 ve prospěch českých žáků a profesorů
- země: Čechy, Morava, Slezsko, Horní a Dolní Lužice
- zemřel bezdětný

manželky:

Johana Bavorská

Žofie Bavorská

Zikmund 1419, 1436 – 1437

syn Alžběty Pomořanské a Karla IV., bratr Václava IV.

„liška ryšavá“

král uherský, od r. 1411 i král římský, od r. 1431 císař římský

- po smrti bratra Václava IV. se přihlásil s nárokem na český trůn r. 1419
- korunovace 1420 – nebyl však českými stavy přijat (husitské války)
- podíl na účasti J. Husa na koncilu v Kostnici (1415)
- účastní se křížových výprav proti husitskému hnutí v Čechách
- oficiální přijetí za českého krále až po husitských válkách – Basilejská kompaktáta r. 1436 (zemřel cestou z Uher do Prahy ve Znojmě)
- neměl mužské potomky, dcera Alžběta se provdala Albrechta II. Habsburského, který se na
- Zikmundovo přání stal dědicem jeho zemí tj. Čech a Uher

manželky:

Marie Uherská

Barbora Celská

Václav IV. 1378 - 1419

Podle zápisu doplň:

syn Anny Svidnické a Karla IV.

má ve znaku

král (korunován ve dvou letech 1363), král (1376), zřekl se titulu

z podnětu říšské šlechty zbaven titulu římského krále

- má spory s vysokou i
 - **smrt** **z Pomuku** (1393)
 - vzdělaný, sympatizoval s církve

 - 1380 morová epidemie, umírá obyvatelstva
 - za jeho vlády začíná společenská krize v ČK
 - **-18. 1.** vydává **dekret** jímž se upravuje počet hlasů na Univerzitě v poměru : 1 ve prospěch žáků a profesorů
- země: Čechy,, Horní a Dolní
- zemřel bezdětný

manželky:

Johana Bavorská

Žofie Bavorská

Zikmund 1419, 1436 – 1437

syn Alžběty Pomohorské a Karla IV., Václava IV.

„liška“

král, od r. 1411 i král římský, od r. 1431 císař

- po bratra Václava IV. se přihlásil s nárokem na český trůn r. 1419
- korunovace 1420 – však českými stavy přijat (husitské války)
- podíl na účasti J. Husa na koncilu v Kostnici (1415)
 - účastní se výprav proti hnutí v Čechách
 - oficiální přijetí za českého krále až po válkách – Basilejská kompaktáta r. 1436 (zemřel cestou z Uher do Prahy ve))
 - neměl mužské potomky, dcera Alžběta se provdala Albrechta II. Habsburského, který se na
 - Zikmundovo přání stal jeho zemí tj. Čech a Uher

manželky:

Marie Uherská

Barbora Celská

Datum:

Krise přelomu 14./15. století

- morové epidemie
- bohatne hlavně vysoká šlechta a církev
- kritici života církve i u nás jsou ovlivněni reformátory ze západu Evropy

Upozorňují na:

- zahálčivý a nemravný život kněží a mnichů
- hromadění majetku církví
- prodávání odpustků a církevních úřadů
- vybírání poplatků za církevní úkony

reformátoři: Konrád Waldhauser
Jan Milíč z Kroměříže
Jakoubek ze Stříbra
Jeroným Pražský
Jan Hus

Jan Hus 1371 - 6. 7. 1415

- kněz
- **nejvýznamnější český reformátor**
- pocházel z Husince u Prachatic
- učitel a rektor na Univerzitě v Praze (od r. 1409)
- jeho přičiněním vydává Václav IV. Kutnohorský dekret
- zpovědník královny Žofie
- od r. 1402 míval česká kázání v **kapli Betlémské**
- má přízeň Václava IV.
- (1410) papežem označen za kacíře, 1412 nad Prahou vyhlášen interdikt,
- Hus opouští Prahu a káže na venkově – Krakovec, Kozí Hrádek
- vyzván k účasti na koncilu v Kostnici, aby obhájil své názory

července 1415 jako kacíř upálen

o rok později byl také v Kostnici upálen Jeroným Pražský (30. 5. 1416)

Krise přelomu 14./15. století

Podle zápisu doplň:

- epidemie
- bohatne hlavně vysoká a
- kritici života církve i u nás jsou ovlivněni reformátory ze Evropy

Upozorňují na:

- zahálčivý a nemravný život a mnichů
- hromadění církví
- prodávání a církevních
- vybírání poplatků za úkony

reformátoři: Konrád Waldhauser
Jan Milíč z Kroměříže
Jakoubek ze Stříbra
..... Pražský
Jan

Jan Hus 1371 - 6. 7. 1415

- byl
- **nejvýznamnější český**
- pocházel z u Prachatic
- učitel a rektor na v Praze (od r. 1409)

jeho přičiněním vydává Václav IV. dekret

- zpovědník Žofie
- od r. 1402 míval kázání v **kapli**
- má přízeň
- (1410) papežem označen za, 1412 nad Prahou vyhlášen

Hus opouští Prahu a káže na venkově –,

- vyzván k účasti na koncilu v, aby obhájil své

..... **jako kacíř upálen**

- o rok později byl také v Kostnici upálen Jeroným Pražský (30. 5. 1416)

Datum:

Husitská revoluce

- Po Husově smrti v Čechách roste počet příznivců reformy
- chudina pod vedením **Jana Želivského** svrhla **30. 7. 1419** z okna novoměstské radnice konšely
= odpůrce reforem = **DEFENESTRACE**

- umírá král Václav IV.
- Zikmund Lucemburský není přijat za českého krále
- vzniká **husitské hnutí**

jeho příznivci byli bohatí i chudí a rovnost vyjadřovali **přijímáním pod obojí způsobu, ve znaku mají kalich**

- revoluce zachvátila pouze Čechy, Morava, Slezsko a Lužice zůstaly katolické
- od počátku se dělí na radikály = měšťanstvo, chudina: celková obroda církve
umírněné = šlechta a panstvo: stačí jim zdanění církve

ČTYŘI ARTIKULY PRAŽSKÉ

společný program radikálů i umírněných

1. Svoboda kázání
2. Přijímání pod obojí způsobu
3. Rozdělení církevního majetku
4. Spravedlivé tresty bez rozdílu postavení

V roce **1421 v Čáslavi** byly Čtyři artikuly pražské přijaty jako **zemský zákon**
současně byl Zikmund sesazen z českého trůnu.

V zemi bylo bezvládí.

1420 založen Tábor

- život bez soukromého majetku
- volí si své velitele = hejtmany **Jan Žižka z Trocnova**
- plenili a vypalovali panská sídla, kostely, kláštery

Husitská revoluce

Podle zápisu doplň:

- Po Husově smrti v Čechách roste počet příznivců
- chudina pod vedením **Jana** svrhla **30. 7.** z okna novoměstské radnice konšely
= odpůrce reforem =
- umírá král Václav IV.
- Zikmund Lucemburský přijat za českého krále
- vzniká **hnutí**
jeho příznivci byli bohatí i chudí a rovnost vyjadřovali,
ve znaku mají
- revoluce zachvátila pouze, Morava, Slezsko a Lužice zůstaly katolické
- od počátku se dělí na = měšťanstvo, chudina :

..... = šlechta a panstvo :

ČTYŘI ARTIKULY PRAŽSKÉ

společný program a

1. kázání
2. Přijímání způsobu
3. církevního majetku
4. Spravedlivé bez rozdílu postavení

V roce v **Čáslavi** byly Čtyři artikuly pražské přijaty jako
současně byl Zikmund z českého trůnu.

V zemi bylo bezvládí.

1420 založenr

- život bez soukromého majetku
- volí si své velitele = hejtmany
- a panská sídla, kostely, kláštery

Vyhledej následující pojmy a napiš jejich význam:

artikul.....

defenestrace

radikální.....

Datum:

Husitská válka

1. hodina

- vedená mezi stoupenci husitského hnutí a katolickou církví + císařem
- proti husitům bylo vysláno 5 křížových výprav
- drancování kostelů, klášterů, katolických měst
- chudoba země
- rozpory mezi radikály a umírněnými
- Žižka odchází z Tábora do východních Čech, své vojsko vede tvrdou vojenskou disciplinou
– **Žižkův vojenský řád**

1420 – bitva u **Sudoměře**, vozová hradba, Jan Žižka

červenec **1420** – 1. křížová výprava, Bitva na **Vítkově**

1421 - 2. křížová výprava, bitva u Žatce

Čáslavský sněm, Čtvři artikuly pražské

1422 - 3. křížová výprava bitva u Kutné Hory

smrt Jana Želivského

1424 - bitva u **Malešova**: porážka domácího katolického odboje proti husitům

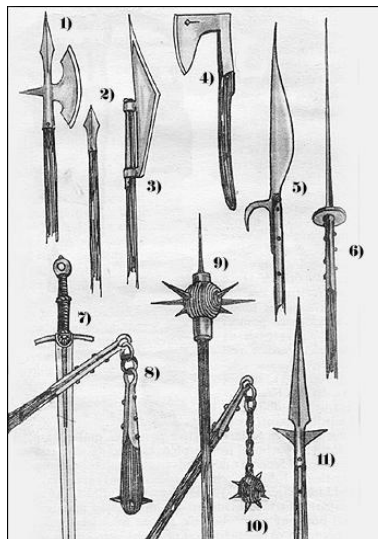
11. 10. 1424 bitva u **Přibyslavi**, smrt **Jana Žižky**

do čela husitských vojsk přichází **Prokop Holý – Veliký**

- 1427 - 4. křížová výprava, bitva u Tachova
 1431 - 5. křížová výprava, bitva u **Domažlic**, píseň **Kdož sú boží bojovníci**
 1428 – 1433 – **spanilé jízdy husitů** do zahraničí

Husitské zbraně:

- 1) halapartna, 2) kopí, 3) sudlice, 4) sekyra, 5) sudlice, 6) šídlo,
 7) meč, 8) cep, 9) kropáč, 10) řemdih, 11) sudlice ušatá

Husitská válka

Podle zápisu doplň:

1. hodina

- vedená mezi stoupenci hnutí a katolickou + císařem
- proti husitům bylo vysláno křížových výprav
- drancování kostelů, klášterů, katolických měst
- země
- rozpory mezi radikály a umírněnými
- Žižka odchází z Tábora do Čech, své vojsko vede tvrdou disciplinou
 – Žižkův řád

14..... – bitva u, vozová hradba, Jan Žižka
 červenec – 1. křížová výprava, Bitva na

1421 - 2. křížová výprava, bitva u Žatce
 Čáslavský sněm, Čtyři artikuly pražské

1422 - 3. křížová výprava bitva u Kutné Hory
 smrt Jana Želivského

14.....- bitva u : porážka domácího odboje proti husitům
 11. 10. bitva u, smrt
 do čela husitských vojsk přichází – Veliký

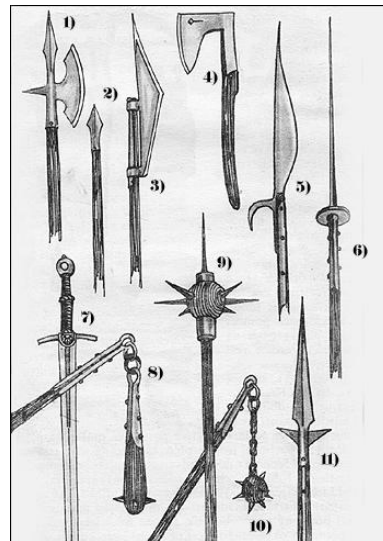
1427 - 4. křížová výprava, bitva u Tachova

1431 - křížová výprava, bitva u, píseň

1428 – 1433 – jízdy husitů do

Podle obrázku znovu pojmenuj husitské zbraně:

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.

Datum:

2. hodina

Mírová jednání:

- probíhala v Basileji: mezi církví, husity a Zikmundem
- husité (Prokop Holý) chtějí uhájit Čtyři artikuly pražské
- císař (Zikmund) žádá rozpuštění vojsk
- nedošlo k dohodě – naopak husitské hnutí se **rozděluje** šlechta a města se spojují s katolíky vzniká

panská jednota

30. května 1434 bitva u Lipan – husitská vojska byla poražena
Prokop Holý umírá

1436 – v Jihlavě jsou přijata **Basilejská kompaktáta** :

1. v Čechách povoleno přijímat pod obojí způsoby
2. Zikmund českým králem (1437 umírá)
3. katolická církev přišla o majetek získaný Husity

Mírová jednání:

2. hodina, podle zápisu doplň

- probíhala v : mezi, a
- husité (Prokop Holý) chtějí uhájit
- císař (Zikmund) žádá
- nedošlo k dohodě – naopak husitské hnutí se šlechta a města se spojují s katolíky vzniká

30. května bitva u – husitská vojska byla poražena
Prokop Holý

14..... – v Jihlavě jsou přijata

1. v Čechách povoleno přijímat pod způsobu
2. českým králem (1437 umírá)
3. katolická církev o majetek získaný Husity

Vyhledej pojem *kompaktátum* a napiš, jeho význam:
kompaktátum

Datum:

Doba poděbradská

Albrecht Habsburský 1437- 1439 „Rakouský“

- zeť Zikmunda Lucemburského
- českým králem na přání Zikmunda
- umírá po tažení proti Turkům v Ostřihomi na úplavici
- zemřel bez potomků, manželka Alžběta Lucemburská byla v té době těhotná

Ladislav Pohrobek 1453 – 1457

- král český a uherský
- narozen až po smrti otce (Albrechta Habsburského, v 9 letech přišel i o matku)
- na trůn nastupuje ve 13 letech
- katolík, nábožensky tolerantní
- nepobýval v Čechách mimo korunovace
- umírá v 17 letech na leukemii
- po dobu jeho nezletilosti Uhry spravoval Jan Hunyady
Čechy spravoval Jiří z Poděbrad

Doba poděbradská

Podle zápisu doplň:

Albrecht Habsburský 1437- 1439 „Rakouský“

- zeť Zikmunda Lucemburského
- českým králem na přání
- umírá po tažení proti v Ostřihomi na úplavici

- zemřel bez potomků, manželka Alžběta Lucemburská byla v té době těhotná

Ladislav Pohrobek 1453 – 1457

- král a
- narozen (Albrechta Habsburského, v 9 letech přišel i o matku)
- - na trůn nastupuje ve letech
- katolík, nábožensky
- nepobýval v Čechách mimo korunovace
- umírá v letech na leukemii
- po dobu jeho nezletilosti Uhry spravoval
- Čechy spravoval

Datum:

Jiří z Poděbrad 1458 – 1471

- král dvojího lidu, „husitský král“ (katolické i husitské náboženství)
 - jako jediný byl českým králem zvolen
 - poslední Čech na českém trůně
 - dbá na bezpečnost cest
 - těžba stříbra v Kutné Hoře
 - chce vytvořit společenství evropských panovníků v boji s Turky
 - má podporu kališnické (husitské) šlechty
 - důsledně dodržuje Kompaktáta
 - -1462 papež ruší Kompaktáta, Jiří je označen za kacíře
 - opozice: katolická šlechta, Zelenohorská jednota
 - 1465 papež vyhláší proti Čechům křížovou výpravu, vede ji Matyáš Korvín (uherský král)
- je neúspěšná
- 1469 Matyáš Korvín se nechává v Olomouci korunovat českým králem
- věrnost mu slibuje Slezsko, Lužice a část Moravy
- Jiří před smrtí uzavřel smlouvu o nástupnictví s Kazimírem IV. Jagellonským
 - šašek bratr Paleček

Jiří z Poděbrad 1458 – 1471

Podle zápisu doplň:

- král dvojího lidu, „..... král“ (.....náboženství)
 - jako jediný byl českým králem
 - poslední na českém trůně

 - dbá na cest
 - těžba v Kutné Hoře
 - chce vytvořit společenství panovníků v boji s

 - má podporu kališnické (.....) šlechty
 - důsledně dodržuje
 - -1462 papež ruší Kompaktáta, Jiří je označen za
 - opozice : katolická šlechta,
 - 1465 papež vyhláší proti Čechám výpravu vede ji Matyáš Korvín (uherský král)
- je neúspěšná
- 1469 Matyáš se nechává v Olomouci korunovat..... králem
- věrnost mu slibuje, a část
- Jiří před smrtí uzavřel smlouvu o nástupnictví s Jagellonským
 - šašek bratr

Datum:

Jagellonci na českém trůně

Vladislav Jagellonský (1471 – 1516)

„král BENE“ – na všechno přikyvoval

- klesla prestiž krále
- šlechta získává královské úřady a začíná hospodářsky podnikat (rybníkářství, chov ovcí, hutnictví, cihelny, sklárny, pivovary, mlýny)
- Vladislav je neúspěšný v soupeření s Matyášem Korvínem

1479 si rozdělují České království: Vladislav – Čechy

Matyáš – Morava, Slezsko, Lužice

po smrti Matyáše (1490) se země opět spojují a Vladislav přenesl sídlo do Budína

- 1485 **KUTNOHORSKÝ SNĚM** = náboženská snášenlivost
- 1500 **Vladislavské zřízení zemské** = zákoník

města získávají přístup na zemský sněm

utužuje se znevlnění lidu

Selské bouře 1496 u Litoměřic **Dalibor z Kozojed**

1496 povstání horníků v Kutné Hoře

Ludvík Jagellonský – zvaný Dítě (1516 – 1526)

- sídlo Budín (dn. Bratislava)
 - česká šlechta si rozděluje úřady v Čechách (statky i hrady)
- správce země byl Zdeněk Lev z Rožmitálu
- **1526** tažení proti Turkům, Ludvík umírá – utopil se v bažinách

Datum:

Jagellonci na českém trůně

Podle zápisu doplň:

Vladislav Jagellonský (1471 – 1516)

„král BENE“ – na všechno příkyvoval

- klesla prestiž krále
 - šlechta získává úřady a začíná hospodářsky
- (....., chov, hutnictví,,, pivovary, mlýny)
- Vladislav je v soupeření s Korvínem
- roku si rozdělují České království: Vladislav –.....
Matyáš –,,
- po smrti Matyáše (1490) se země opět a Vladislav přenesl sídlo do

- 1485 **SNĚM** = náboženská snášenlivost
 - 1500 = zákoník
- města získávají přístup na sněm
utuzuje se lidu

Selské bouře 1496 u Litoměřic **z Kozojed**
1496 povstání v Kutné Hoře

Ludvík Jagellonský – zvaný (1516 – 1526)

- sídlo (dn. Bratislava)
 - si rozděluje úřady v Čechách (..... i
- správce země byl Zdeněk Lev z
- tažení proti Turkům, Ludvík umírá – se v bažinách

GOTIKA

U nás od 13. století: raná 1230 – poč. 14. stol.
vrcholná 1310 – 1419
pozdní - vladislavská 1471 – 1516

Filozofie gotiky: VŠE je dílem božím a má svůj ŘÁD
ČAS je omezen a je dílem LIDSKÝM
VĚČNOST je vlastnost BOŽÍ

Po morových ranách se lidé obracejí k bohu (1348, 1351, 1378, 1380)

Znaky:

- vysoké, světlé stavby mají ohromit a připomenout nicotnost okamžiku v poměru s věčností
- lomený oblouk (sepjaté ruce)
- žebrová klenba
- štíhlé tvary

Materiál: kámen (neomítá se), velké cihly (omítají se), dřevěné obezděné konstrukce

Výzdoba: figurální a rostlinná plastika, fresky, sochy, deskové obrazy, madona, pieta (fiála, poupě, krab, chrliče, konzola, baldachýn)

Umělci: Matyáš z Arrasu (chrám sv. Víta)

Petr Parléř (mostecká věž)

mistr Theodorik (malíř, Karlštejn)

Stavby Karlštejn, Bezděz, Frýdlant, Krakovec

zemské tvrze, města (Kutná Hora, Český Krumlov, Nové Město pražské ...)

Kláštery: = venkovské mají hospodářské zázemí

Zlatá Koruna, Vyšší Brod, Předklášteří...)

= meditativní a žebravé jsou ve městech, bez hospodářského zázemí, bývaly stavěny u hradeb

= kartuziánské (Brno v Králově Poli)

Katedrály: vícelodní biskupské kostely (sv. Víta, sv. Barbory)

Školy: církevní (při kostelích a kláštrech pro budoucí kněze)

měšťánské u far (pro bohaté syny)

Univerzita (fakulta svobodných umění, lékařská, právnická, teologická)

Literatura : církevní

světská (milostná, naučná, cestopisy, historie)

GOTIKA

Podle zápisu doplň:

U nás od století

Filozofie gotiky: je dílem božím a má svůj

..... je omezen a je dílem

..... je vlastnost

Po morových ranách se lidé obracejí k bohu (1348, 1351, 1378, 1380)

Znaky:

-, světlé stavby mají ohromit a připomenout okamžiku v poměru s

- oblouk (sepjaté ruce)

- klenba

- tvary

Materiál: (neomítá se), velké (omítají se), obezděné konstrukce

Výzdoba: figurální a rostlinná,, sochy, deskové obrazy, madona, pieta
(fiala, poupě, krab, chrliče, konzola, baldachýn)

Umělci: Matyáš z Arrasu (chrám sv. Víta)

Petr Parlér (mostecká věž)

mistr Theodorik (malíř, Karlštejn)

Stavby Karlštejn, Bezděz, Frýdlant, Krakovec

zemské tvrze, města (Kutná Hora, Český Krumlov, Nové Město pražské...)

Kláštery: = mají hospodářské zázemí

Zlatá Koruna, Vyšší Brod, Předklášteří...)

= a jsou ve městech, bez hospodářského zázemí, bývaly stavěny u

hradeb

= kartuziánské (Brno v Králově Poli)

Katedrály: vícelodní biskupské kostely (sv., sv.)

Školy: (při kostelích a kláštorech pro budoucí kněze)

..... u far (pro bohaté syny)

..... (fakulta svobodných umění, lékařská, právnická, teologická

Literatura :

..... (milostná, naučná, cestopisy, historie)

Vyhledej uvedené pojmy a napiš jejich význam:

univerzita.....

fakulta.....

madona.....

pieta.....

Hospodářství a společnost v 16. století

Hospodářství

- rychlý růst řemeslné výroby i zemědělství
- klesá hodnota peněz, zvyšuje se zatížení poddaných robotou
- v řemesle se uplatňují **manufaktury**

manufaktura: rozptýlená – faktor zadává práci v domácích dílnách, plat za odevzdanou práci sdružená – dělníci docházejí do jedné dílny

- roste vliv podnikatelské vrstvy – **buržoazie**

Stavovský stát

- panovníkova moc je oslabena činností stavů, pravidelně zasedají ve sněmech
- Stav v Čechách panský
 rytířský
 městský
 duchovní (zasedá jen na Moravě v Čechách ne)
- Sněm povoluje berně (daně)

vytváří nové zákony

povoluje inkolát (tj. pobyt cizinců v zemi)

volí panovníka

svolává zemskou hotovost (vojsko)

Soudy

Zemský – záležitosti šlechty (zasedá 3x do roka, předsedá panovník)

Vrchnostenský – pro záležitosti poddaných

Městský – pro záležitosti měšťanů

Církevní – manželské pře

Náboženství (v našem prostoru)

Katolíci – menšina podporovaná panovníkem

Kališníci – většina obyvatelstva (jiný název **utrakvisté**)

Jednota bratrská – zpočátku pronásledovaná, později trpěná (má příznivce mezi šlechtou, školy, tiskárny)

Novoutrakvisté – **luteráni**, německy mluvící obyvatelstvo v Krušnohoří

Novokřtěnci – pronásledovaná církev, na Moravě v letech 1526 - 1622

Slavkov – Mikulov – Rosice – Hodonín – Břeclav – Hustopeče

habáni

Hospodářství a společnost v 16. století

Podle zápisu doplň:

Hospodářství

- rychlý růst výroby i
- klesá hodnota, zvyšuje se zatížení poddaných
- v řemesle se uplatňují

manufaktura: – faktor zadává práci v domácích dílnách, plat za odevzdanou práci sdružená –

- roste vliv podnikatelské vrstvy –

Stavovský stát

- panovníkova moc je oslabena činností, pravidelně zasedají ve

- Stavy v Čechách

.....

.....

duchovní (zasedá jen na v Čechách ne)

- Sněm povoluje berně (.....)

vytváří nové

povoluje inkolát (tj. pobyt v zemi)

..... panovníka

svolává zemskou hotovost (.....)

Soudy

Zemský – záležitosti (zasedá 3x do roka, předsedá panovník)

..... – pro záležitosti poddaných

..... – pro záležitosti měšťanů

Církevní – pře

Náboženství (v našem prostoru)

Katolíci – podporovaná panovníkem

Kališníci – obyvatelstva (jiný název

Jednota – zpočátku pronásledovaná, později trpěná

(má příznivce mezi šlechtou, školy, tiskárny)

Novoutrakvisté –, německy mluvící obyvatelstvo v Krušnohoří

Novokřtění – pronásledovaná církev, na Moravě v letech 1526 - 1622

Slavkov – Mikulov – Rosice – Hodonín – -

Tzv.

Vyhledej uvedené pojmy a napiš jejich význam:

manufaktura.....

stavy.....

monarchie.....

Datum:

Reformace v Evropě

- hnutí, které začalo v Německu a žádalo **reformu = opravu**, nápravu církve
- Vytýkalo: bohatství (až 1/3 půdy)
 prodávání odpustků
 nezřízený život

NĚMECKO

Martin Luther = luteránství

- 1517 vystoupil se svými požadavky – zcela církve podrobit panovníkovi
- chudoba církve
 - mše v němčině
 - prosté obřady
 - volba kněze obcí

Odsuzoval neposlušnost poddaných, vyzýval je k poslušnosti své vrchnosti.

Tomáš Müntzer

Lutherův žák, radikál

hlásal rovnost všech, odmítal vykořisťování poddaných vrchností

Německá selská válka 1524 - 1525

½ německého území (města i venkov),

vedeni Müntzerem

požadovali snížení poddanských dávek, zrušení poddanství a roboty
povstání bylo potlačeno a Müntzer popraven

Augsbuský mír

1555 náboženský mír

luteránství se stalo rovnoprávné s katolickou vírou

„Koho půda, toho víra“

Reformace v Evropě

Podle zápisu doplň:

- hnutí, které začalo v a žádalo **reformu = opravu**, nápravu
- Vytýkalo církvi: (až 1/3 půdy)
 odpustků
 nezřízený život

NĚMECKO

Martin = luteránství

1517 vystoupil se svými požadavky – zcela církev podrobit
- církve
- mše v
- obřady
- volba kněze
Odsuzoval poddaných, vyzýval je k poslušnosti své vrchnosti.

Tomáš

Lutherův žák,

hlásal rovnost všech, vykořisťování poddaných vrchností

Německá selská válka 15..... – 15.....

½ německého území (města i venkov),

vedeni

požadovali snížení poddanských, zrušení a

povstání bylo potlačeno a Müntzer

..... *mír*

15..... náboženský mír

luteránství se stalo s katolickou vírou

„Koho půda, toho víra“

Vyhledej uvedené pojmy a napiš jejich význam:

teologie.....

luteráni.....

protestanti.....

Datum:

Francie v 16. století

Na jihu Francie se šířilo reformační náboženství založené **Janem Kalvínem**

tzv. kalvinismus, ve FR se nazývali **HUGENOTI** (igenoti).

Hugenoti jsou podporováni i vedlejším královským rodem Bourbonů, proti katolickému královskému rodu z Valoa.

23./24. srpna 1572 „Bartolomějská noc“

den svatby Jindřicha Navarrského (Bourbon) s Markétou z Valoa (králova sestra), mělo tak dojít k usmíření mezi hugenoty a katolíky

- došlo však k vraždění hugenotů, v jednu noc bylo v Paříži zavražděno více než 3000 hugenotů

1589 nastupuje na trůn **Jindřich IV. Navarrský** (1589 – 1610)

v r. **1598 vydává EDIKT NANTSKÝ**, kterým zrovnoprávníl postavení katolíků a hugenotů

Datum:

Francie v 16. století

Podle zápisu doplň:

Na jihu Francie se šířilo reformační náboženství založené Janem

tzv. kalvinismus, ve FR se nazývali (igenoti).

Hugenoti jsou podporovaní i vedlejším královským rodem, proti katolickému královskému rodu Z

23./24. srpna 1572 „..... noc“

den svatby Jindřicha (Bourbon) s Markétou z Valoa (králova sestra), mělo tak dojít k usmíření mezi..... a

- došlo však k hugenotů, v jednu noc bylo v Paříži zavražděno více než 3000 hugenotů
1589 nastupuje na trůn **Navarrský** (1589 – 1610)

v r. **1598 vydává EDIKT**, kterým zrovnoprávnil postavení
..... a

Vyhledej uvedené pojmy a napiš jejich význam:

hugenoti.....

kalvinisté.....

evangelíci

Datum:

Anglie v 16. století

Po „válce růží“ (1485) vládl v Anglii rod Tudorovců (Jindřich VII.)

Jindřich VIII. Tudor (1509 – 1547)

- hospodářský rozkvět

1534 reformoval katolickou církev na **anglikánskou**

sám se stává její hlavou, zabavuje církevní majetek, pronásleduje katolíky

byl 6x ženatý, jediný syn zemřel

Alžběta I. (1558 – 1603)

dcera Jindřicha VIII.

pokračovala v náboženské politice otce = anglikánská církev

poprava Marie Stuartovny (skotská královna, katolička)

bojuje se Španělskem i Francií o převahu na moři, úspěšně

rozkvět námořního obchodu, korzáři

nástupce Jakub I. Stuart synovec, skotský král (syn Marie Stuartovny)

Anglie v 16. století

Podle zápisu doplň:

Po „válce“ (1485) vládl v Anglii rod (Jindřich VII.)

Jindřich **Tudor** (1509 – 1547)

- rozkvět

15..... reformoval katolickou církev na

sám se stává její, zabavuje majetek, pronásleduje

byl 6x ženatý, jediný syn zemřel

Alžběta I. (1558 – 1603)

dcera

pokračovala v náboženské politice otce =

poprava Marie (skotská, katolička)

bojuje se i Francií o převahu na, úspěšně

rozkvět obchodu,

nástupce synovec, skotský král (syn Marie Stuartovny)

Vyhledej uvedené pojmy a napiš jejich význam:

anglikáni.....

evangelíci

korzár

Datum:

Protireformace

PROTIREFORMACE

vlastní náprava katolické církve :

- přestaly se prodávat odpustky
- úprava řádu mezi mnichy
- odstraněna nemravnost mezi kněžími
- seznam zakázaných knih pro kněze i pro lid
- dohled nad uměním a školstvím
- vznikly nové evangelické (protestantské) církve

Dohled nad nápravou katolické církve byl svěřen nově vzniklému řádu **jezuitů** = **Tovaryšstvo Ježíšovo** založeno r. 1534 Ignácem z Loyoly ve Španělsku

Protireformace

Podle zápisu doplň:

PROTIREFORMACE

- náprava katolické církve :
- přestaly se prodávat
- úprava řádu mezi
- odstraněna mezi kněžími
- seznam knih pro kněze i pro lid
- dohled nad a
- vznikly nové (protestantské) církve

Dohled nad nápravou katolické církve byl svěřen nově vzniklému řádu = **Tovaryšstvo Ježíšovo**
založeno r. 1534 Ignácem z Loyoly ve

Vyhledej uvedené pojmy a napiš jejich význam:

rekatolizace.....

protireformace.....

Datum:

Španělsko v 16. stol.

Karel V. (1516 – 1556)

- vnuk Ferdinanda Aragonského a Isabely Kastilské
- v r. 1556 rozděluje svou říši:

syn Filip II. získává Španělsko, Nizozemí a zámořské državy

= **španělská větev Habsburků**

bratr Ferdinand I. získává císařskou korunu, stal se králem českým uherským
a arcivévodou rakouským

= **rakouská větev Habsburků**

Rozdělení Nizozemí

samostatné státy: Flandry, Brabantsko, Holland – jsou pod správou Španělska

- nejbohatší území Evropy (burza, banky, manufaktury, zámořský obchod)

1566 protišpanělské povstání (potlačeno vévodou z Alby)

1568 do čela povstání se dostává **Vilém Oranžský**

na osvobozeném území vyhlašuje náboženský mír

1579 rozdělení Nizozemí

JIH – vláda Španělska, pouze katolíci

SEVER – Spojené nizozemské provincie, protestanti (od r. 1581 samostatné)

Španělsko v 16. stol.

Podle zápisu doplň:

Karel V. (1516 – 1556)

- vnuk Ferdinanda a Isabely
- v r. 1556 rozděluje svou říši:

syn Filip II. získává, a državy

= větev Habsburků

bratr Ferdinand I. získává korunu, stal se králem a a arcivévodou rakouským

= větev Habsburků

Rozdělení Nizozemí

samostatné státy: Flandry, Brabantsko, Holland – jsou pod správou

- území Evropy (.....,, manufaktury, obchod)

15..... protišpanělské povstání (potlačeno vévodou z))

15..... do čela povstání se dostává Vilém

na osvobozeném území vyhlášíje mír

15..... rozdělení Nizozemí

..... – vláda Španělska, pouze

..... – Spojené nizozemské provincie, (od r. 1581 samostatné)

Datum:

Rusko v 16. století

Na počátku 16. stol. to byla nevyspělá zemědělská země.

Ivan IV. zv. Hrozný (1533 – 1584)

vnuk Ivana III.

- prohlašuje se carem
- zavedl SAMODĚRŽAVÍ tj. absolutní vládu cara
- usiloval o přístup k Baltskému moři
- kolonizace Sibíře, za pomoci kozáků porazil Sibiřský chanát, zakládá Tobolsk
- připojuje i Astracháňský a Kazaňský chanát (Kaspické moře)
- podporoval vzdělanost a kulturu

Upevnění ruského státu dosáhl pomocí reforem:

= reforma soudnictví

= reforma vojenská (povinná voj. služba, omezil moc bojarů, dělostřelectvo, pěšáci, jízda)

= reforma daní, tj. přímý odvod

= reforma správní

volba starostů v obcích, rozdělení země na opričninu a zemštinu (opričnina – oblast užší carské vlády, šlo o území zabrané bojarům)

V roce **1613** ruská šlechta dosazuje na carský stolec rod **Romanovců**, kteří vládli až do roku 1917.

Datum:

Rusko v 16. století

Podle zápisu doplň:

Na počátku 16. stol. to byla zemědělská zem.

Ivan IV. zvaný (1533 – 1584)

vnuk Ivana III.

- prohlašuje se
- zavedl tj. absolutní vládu cara
- usiloval o přístup k moři
- kolonizace, za pomoci kozáků porazil Sibiřský chanát, zakládá Tobolsk
- připojuje i a chanát (Kaspické moře)
- podporoval a

Upevnění ruského státu dosáhl pomocí reform:

= reforma

= reforma (povinná voj. služba, omezil moc bojarů, dělostřelectvo, pěšáci, jízda)

= reforma, tj. přímý odvod

= reforma

volba v obcích, rozdělení země na a zemštinu (opričnina – oblast užší carské vlády, šlo o území zabrané bojarům)

V roce ruská šlechta dosazuje na carský stolec rod, kteří vládli až do roku 1917.

Vyhledej uvedené pojmy a napiš jejich význam:

bojaři.....

samoděržaví

Datum:

Uhry (dn. Maďarsko) v 16. století

- Uhry jsou ohrožovány Osmanskou říší
- 1526 porážka Ludvíka Jagellonského v bitvě u Moháče
- boje o moc mezi Habsburky a uherským magnátem Janem Zápolským
- sporů využívá sultán Soliman I. a po roce 1540 ovládá většinu Uher:

= Budínský pašilik – Turci

= Sedmihradsko – pod vlivem Turků

= západní část Uher a Slovensko – Habsburkové

Turci se snažili i o ovládnutí Středomoří, spojují se Španělsko + Benátky a poráží Turky r. **1571 v námořní bitvě u Lepanta.**

V roce **1683** se dostali až k Vídni a 2 měsíce ji obléhali.

Spojilo se Rakousko, Polsko i německá knížectví, Turci byli odraženi

= počátek ústupu Turků z Evropy.

Proslavil se rakouský velitel princ **Evžen Savojský.**

Uhry (dn. Maďarsko) v 16. století

Podle zápisu doplň:

- Uhry jsou ohrožovány říší
- porážka Ludvíka Jagellonského v bitvě u
- boje o moc mezi Habsburky a uherským magnátem Janem
- sporů využívá sultán a po roce 1540 ovládá většinu Uher:
- = pašilik – Turci
- = – pod vlivem Turků
- = západní část Uher a Slovensko –

Turci se snažili i o ovládnutí, spojují se Španělsko + Benátky a Turky r. **v námořní bitvě u**

V roce se dostali až k Vídni a měsíce ji obléhali.

Spojilo se, i knížectví, Turci byli odraženi

= počátek ústupu Turků z Evropy.

Proslavil se rakouský velitel princ